

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
PTK-1937

XXXI. SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI W ROKU 1937 POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO

31 zjazd Delegatów PTK w Bydgoszczy (22 — 23. V, 1937).

KALENDARZOWY rok 1937, w działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego trzydziesty pierwszy zaznaczył się dalszym rozwojem liczbowym Towarzystwa. Zwiększyła się bowiem liczba Oddziałów P. T. K. oraz w znaczny sposób i liczba członków.

Wzrastające zainteresowanie dla poznawania własnego kraju, uwydatniające się w szczególności w rozwoju masowej turystyki, zwróciło uwagę społeczeństwa na pracę Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, które dawało i daje podwaliny ideowo - wychowawcze ruchom wycieczkowym.

Rośnie liczba członków, a w związku z tym powstaje potrzeba przystosowywania prac Towarzy-

stwa do potrzeb coraz to szerszego ogółu przy zachowaniu dotychczasowego pionu ideowego, na którym Towarzystwo opierało swe prace.

Nie zawsze nasze komórki organizacyjne potrafiły sobie radzić w stale zmieniających się warunkach. Nie zawsze za rozwojem liczbowym członków Towarzystwa idzie w parze odpowiedni rozwój form naszej pracy. Działacze Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego rekrutują się przeważnie ze sfer inteligencji pracującej. Ten czynnik społeczny zarówno w dużych, jak i mniejszych ośrodkach zaabsorbowany jest pracą w licznych organizacjach społecznych, co nie pozwala często na oddanie się w całości pracom P. T. K. Tym tłumaczyć należy

że nie wszystkie komórki organizacyjne pracują tak, jakby tego należało sobie życzyć. Ten stan rzeczy zwrócić musi uwagę zarządów poszczególnych komórek organizacyjnych Towarzystwa w najbliższym roku działalności.

DZIAŁALNOŚĆ ZARZĄDU GŁÓWNEGO za okres od dnia 23 maja 1937 roku do dnia 15 maja 1938 roku.

W okresie sprawozdawczym skład Zarządu Głównego P. T. K. przedstawiał się następująco:

Honorowy Prezes — p. Aleksander Janowski.

Prezes: sen. Zygmunt Bęczkowiec.

I wiceprezes — p. Aleksander Patkowski.

II wiceprezes — p. Józef Kołodziejczyk.

III wiceprezes — vacant.

I sekretarz — p. Kazimierz Staszewski.

II sekretarz — p. Adam Wisłocki.

Skarbnik — p. Edmund Mieroszewicz.

Członkowie Zarządu Głównego pp.: Józef Błoński, Konrad Fiedler, Jan Frankowski, ks. Jan Grabowski, Ludwik Grodzicki, Jan Kilarowski, plk. Leon Koc, Stanisław Lenartowicz, dr Mieczysław Orłowicz, Mieczysław Radwan, prof. Władysław Szafer, Leopold Węgrzynowicz. Zastępcy: pp.: Wiktor Ber, Jerzy Chyżewski, Maria Romanowska, kpt. Wiktor Romanow, Henryk Świdziński.

Poza tym w skład Zarządu Głównego wchodził prezesi okręgów P. T. K. pp.: Kazimierz Kulwiec, dr Jan Dylak, Franciszek Hilezer, Roman Ziolecki, sen. Piotr Olewiński, Edmund Massalski.

Komisję Rewizyjną stanowili pp.: kurator Wiktor Ambroziewicz, Franciszek Bednarski, Paweł Mystkowski, Czesław Nieduszyński, Michał Siwak.

Do Komitetu Redakcyjnego Słownika Geograficznego z ramienia Zarządu Głównego weszli pp.: Aleksander Patkowski, prof. Julian Krzyżanowski, dr Henryk Świdziński. W początkach marca 1938 roku ustąpił z Zarządu p. Stanisław Lenartowicz z powodu wyjazdu do Brazylii.

I wiceprezes p. Aleksander Patkowski, nie mogąc z powodu przepracowania brać czynnego udziału w pracach Zarządu Głównego, złożył rezygnację z mandatu I wiceprezesa i członka Zarządu Głównego P. T. K. Zarząd Główny nie przyjął rezygnacji i zwrócił się do p. A. Patkowskiego o dalsze piastowanie powierzzonego mu mandatu.

P. A. Patkowski prace swe skoncentrował głównie na sprawach związanych z miesięcznikiem „Ziemia” i Słownikiem Geogr.

Zarząd Główny odbył 5 plenarnych posiedzeń w dniach 11 czerwca, 31 października 1937 roku, 6 marca, 3 kwietnia i 14 maja 1938 roku.

Prezydium Zarządu Głównego odbyło 25 posiedzeń, załatwiając sprawy bieżące i przygotowując prace dla pełnego Zarządu Głównego.

W pracach Zarządu Głównego specjalny nacisk położono na sprawy organizacyjne.

Staly rozrost naszej organizacji, co raz powszechniejsze zrozumienie roli krajoznawstwa w rozwoju turystyki, odgrywającej poważną rolę w życiu gospodarczym Państwa — spowodowały potrzebę organizowania różnych regionów Polski w ramach Okręgów P. T. K. W okresie sprawozdawczym powstał w Warszawie Okręg Mazowiecki P. T. K., na Wołyniu Okręg Wołyński w Lucku. W stadium organizacyjnym znajduje się sprawa powołania w Lublinie Okręgu Lubelskiego, oraz Okręgu w Wilnie. Restytuowany został również Okręg w Białymstoku. W pracach przy organizowaniu Okręgów żywy udział bierze Zarząd Główny, widząc w Okręgach pomocniczy organ, mogący w znacznym stopniu przyczynić się do rozwoju Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Zaznaczyć należy, że w pracach poszczególnych Okręgów P. T. K. współdziałali czynnie przedstawiciele państwowych władz wojewódzkich, oraz samorządu.

Chcąc podkreślić swój pozytywny stosunek do spraw Okręgów P. T. K., Zarząd Główny wydał specjalny okólnik, nawołujący Oddziały do harmonijnej współpracy z Zarządami Okręgów. Okręgi w pracy szukają własnych dróg, czego dowodem może służyć Okręg Wołyński, który przedstawił Zarządowi Głównemu do zaakceptowania regulamin, przystosowany do właściwości swego terenu i dlatego nieco odbiegający od regulaminu ramowego. Zarząd Główny zatwierdził ten regulamin, doceniając konieczność przystosowywania prac P. T. K. do właściwości różnych terenów.

Po dłuższych staraniach Zarządu Głównego został ostatecznie zatwierdzony statut P. T. K. Statut rozesłany został wszystkim Oddziałom.

Dla spopularyzowania celów Towarzystwa Zarząd Główny wydał propagandową broszurkę p. t. „Polskie Towarzystwo Krajoznawcze” — w nakładzie 2 tys. egzemplarzy. Broszurka ta jest już wyczerpana. Nowy jej nakład, poprawiony, oparty na najnowszych sprawozdaniach Oddziałów, jest w przygotowaniu.

Pragnąc zasilić prasę w wiadomości o pracach P. T. K., Zarząd Główny wydawał periodyczne biuletyny prasowe, rozsyłając do poważniejszych pism w Polsce.

Zgodnie z dezyderatem, zgłoszonym przez Zjazd Delegatów P. T. K. w Bydgoszczy Zarząd Główny przedyskutował zagadnienie celowej decentralizacji w pracach P. T. K., stwierdzając, że rozwój idei decentralizacji nie napotyka na przeszkody w ramach obowiązującego Statutu P. T. K.

Jako postulat na przyszłość Zarząd Główny wysuwa potrzebę rozszerzenia uprawnień Oddziałów P. T. K. w zakresie osobowości prawnej.

Przychylając się do opinii delegatów Oddziałów P. T. K., Zarząd Główny opracował uproszczony schemat do rocznych sprawozdań Oddziałów i Okrę-

gów, ograniczając sprawozdanie do niezbędnych pozycji. Zarząd Główny stanął również na stanowisku, że nowo powstające Oddziały P. T. K. w pierwszym roku istnienia mogą być zwolnione od opłat, wynikających z paragrafu 10 Statutu. Użytkowane z tego tytułu kwoty nowe Oddziały winny przeznaczyć na własne cele organizacyjne.

Zarząd Główny wydał nowe legitymacje według nieco odmiennego od poprzednich wzoru. Legitymacje te dostarczane są Oddziałom bezpłatnie.

Celem poparcia spraw Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Zarząd Główny wyłonił delegację do Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawach Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej (dwukrotnie) do Dyrektora Funduszu Kultury Narodowej w sprawach wydawniczych P. T. K. (dwukrotnie), do Prezydenta miasta st. Warszawy w sprawach schroniska turystycznego w Warszawie, do Ministerstwa Komunikacji w sprawach turystycznych (trzykrotnie).

W sprawach organizacyjnych przedstawiciele Prezydium wyjeżdżali do Lwowa (pp. sen. Z. Beczkowicz i J. Kołodziejczyk), do Krakowa (sen. Z. Beczkowicz, J. Kołodziejczyk, K. Staszewski), nad Wigrę na poświęcenie schroniska P. T. K. (sen. Beczkowicz, płk. Adam Koc), do Wilna na konferencję turystyczną (p. A. Wisłocki), do Pińska na Zjazd Krajoznawczy Młodzieży (sen. Z. Beczkowicz, K. Staszewski), do Sandomierza w sprawach organizacyjnych (sen. Z. Beczkowicz), do Torunia na zjazd okręgowy P. T. K. (sen. Z. Beczkowicz), do Wilna i Białegostoku (sen. Z. Beczkowicz), do Poznania na Walne Zgromadzenie Oddziału P. T. K. (sen. Z. Beczkowicz), do Zakopanego w sprawach schroniska P. T. K. (p. J. Kołodziejczyk, p. E. Mieroszewicz). Sekretarz Zarz. Gł. p. K. Staszewski wygłosił referat o P. T. K. na kursie instruktorów oświatowych Wojsk. Inst. Naukowo Oświatowego. W okresie sprawozdawczym nowe Oddziały P. T. K. powstały w Stołpcach, Włodzimierzu, Tarnopolu, Dubnie i Nowej Wsi na Śląsku.

Zagadnienia w sprawach organizacyjnych P. T. K. opracowywała Komisja Organizacyjna Zarządu Głównego pod przewodnictwem prezesa sen. Z. Beczkowicza z udziałem doświadczonych krajoznawców. Komisja odbyła 3 posiedzenia, omawiając sprawę ew. zmiany statutu, sprawę decentralizacji, sprawy formularza sprawozdawczego dla Oddziałów Okręgów P. T. K. oraz zagadnienie metody pracy Oddziałów P. T. K.

Baczną uwagę zwrócił Zarząd Główny na sprawę Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K.

Role i znaczenie wychowawcze tych Kół oceniło należyście Ministerstwo Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego, wydając specjalny okólnik o celowości prac Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Dla należytej koordynacji pracy Kół przewidywane są w poszczególnych Okręgach Szkolnych Okre-

gowe Komisje Kół Kr. Mł. Szk. Ze swej strony Zarząd Główny wydał okólnik, zwracający uwagę Oddziałów P. T. K. na konieczność zorganizowania współpracy Oddziałów P. T. K. z miejscowymi Kółami Krajoznawczymi Młodzieży Szkolnej, oraz drugi okólnik w sprawie poparcia akcji obozów krajoznawczych dla młodzieży.

Dla nawiązania osobistego kontaktu z Kółami, Prezes i Sekretarz Zarządu Głównego wzięli udział w pracach Zjazdu Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Pińsku.

W pierwszym numerze „Orlego Lotu” z 1938 r. Prezes Pol. Tow. Krajozn. w artykule wstępnym zwrócił się do młodzieży krajoznawczej z apelem o wyteżoną pracę dla dobra Państwa i krajoznawstwa oraz o utrzymywanie kontaktu z Oddziałami P. T. K.

Ze względu na to, że „Orli Lot” miesięcznik Komisji Kół Kr. Mł. Szk. w Krakowie był własnością prywatną i dlatego nie mógł należyście spełnić swej roli organizacyjnej, Zarząd Główny P. T. K. przejął z dniem 1 stycznia 1938 roku „Orli Lot” na własność, wystawiając się w Ministerstwie W. R. i O. P. o subwencję na to pismo w wysokości 1500 zł.

Należy podkreślić, że Ministerstwo W. R. i O. P. bardzo przychylnie ustosunkowało się do prac Komisji Kół Kr. Mł. Szkolnej.

Dla nawiązania ściślejszego kontaktu między P. T. K. a Kółami Krajoznawczymi Mł. Szk. Zarząd Główny mianował wszystkich wskazanych przez Oddziały opiekunów Kół Krajoznawczych członkami-korespondentami P. T. K.

Pragnąc otoczyć wędrującą młodzież fachową opieką, Zarząd Główny rzucił inicjatywę powoływania przy szkolnych schroniskach komitetów opieki nad wędrującą młodzieżą. Komitety te, złożone z czynnych krajoznawców, miałyby czuwać nad wartościami wychowawczymi wycieczek krajoznawczych wędrującej młodzieży.

Zarząd Główny poparł starania krakowskiej komisji o subwencję na broszurkę propagandową dla młodzieży, w rezultacie czego uzyskano na ten cel kwotę 500 zł. Poparte zostały również skutecznie projekty zorganizowania obozów krajoznawczych dla młodzieży szkolnej w roku 1938, oraz projekt zorganizowania kursów dla nauczycieli-opiekunów Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

W pracach Krakowskiej Komisji, będącej centralą Kół Kr. Młodzieży, wzięli osobisty jednorazowy udział przedstawiciele Prezydium Zarządu Głównego, mianowicie prezes sen. Z. Beczkowicz, wiceprezes p. J. Kołodziejczyk, sekretarz p. K. Staszewski.

Do Komitetu Redakcyjnego „Orlego Lotu” Zarząd Główny delegował p. K. Staszewskiego.

Dla należytego poparcia spraw krajoznawczych młodzieży szkolnej Zarząd Główny powołał w Warszawie w kwietniu 1938 r. W a r s z a w s k ą

Komisję Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

Centralną komórką dla spraw młodzieży jest Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Krakowie, działająca pod przewodnictwem p. Leopolda Węgrzynowicza, zasłużonego członka Zarządu Głównego P. T. K.

Materiały w sprawach turystycznych przygotowywała dla Zarządu Głównego Komisja Turystyczna pod przewodnictwem p. Józefa Kolodziejczyka, wiceprezesa Zarządu Głównego.

Pragnąc umożliwić oddziałom PTK organizowanie tanich wycieczek krajoznawczych, Zarząd Główny, zgodnie z postulatami, zgłaszanymi przez poszczególne Oddziały, wystąpił do Ministerstwa Komunikacji z memoriałem, w którym wskazał na potrzebę rozciągnięcia dla PTK ważności turystycznych zniżek kolejowych na sezon zimowy. Akcja Zarządu w tej sprawie nie dała rezultatu. Ministerstwo postanowiło zmienić zasadniczo zasady, na których oparta była akcja kolejowych zniżek turystycznych. W związku z powyższym przedstawiciel Zarządu Głównego p. sen. Bezkowicz, p. J. Kolodziejczyk, mając do dyspozycji materiały, nadesłane z Oddziałów PTK, odbyli konferencję z przedstawicielami Ministerstwa Komunikacji. W rezultacie konferencji Zarząd Główny PTK złożył w Ministerstwie memoriał, w którym ze względu na charakter prac P. T. Krajoznawczego wysunął postulat przyznania członkom PTK całorocznych zniżek turystycznych. Poza tym Zarząd Główny ustosunkował się do przedstawionych mu zamierzeń Ministerstwa Komunikacji w sprawie kolejowych zniżek turystycznych na rok 1938.

Pragnąc postawić schroniska PTK na właściwym poziomie, Zarząd Główny po odbyciu w tej sprawie konferencji z przedstawicielami Min. Komunikacji zwrócił się do tegoż Ministerstwa z podaniem o subwencję na ulepszenie naszych schronisk, oraz na zasilenie wydawnictw przewodnikowych. Sprawa znajduje się na dobrej drodze.

Ze względu na to, że Min. Komunikacji wysunęło projekt subwencjonowania wydawnictw PTK o charakterze przewodnikowym, Zarząd Główny zgromadził liczne w tej sprawie materiały, obejmujące projekty wydawnicze Oddziałów PTK i wysłał do Ministerstwa memoriał, uzasadniający potrzebę subwencjonowania projektowanych wydawnictw. Ministerstwo w sprawie powyższej nie wydało decyzji, oświadczając jedynie, że gotowe jest współdziałać z akcją wydawniczą PTK.

Zaznaczyć należy, że w roku sprawozdawczym Zarząd Główny był w częstym kontakcie z Ministerstwem Komunikacji w sprawach turystycznych.

Wreszcie Zarząd Główny zaakceptował przedstawiony przez Komisję Turystyczną format przewodników, wydawanych przez PTK.

Wydzierżawione Stowarzyszeniu Urz. P. schroni-

ska PTK w Zakopanem zostało gruntownie odrestaurowane i zainwestowane, rozwija się pomyślnie.

Wiele uwagi poświęcił Zarząd Główny sprawie o m y d a w n i e z y m. Na pierwszym planie tych spraw znajdowała się zwykle sprawa Ziemi.

Nasz miesięcznik, pozbawiony w roku ubiegłym subwencji, znalazł się w poważnych trudnościach finansowych. Należało zakrzętnąć się nad wyszukaniem nowych źródeł dochodowych i przysporzeniem nowych prenumeratorów.

Prace redaktorskie Ziemi wykonywał honorowo V. Prezes p. Aleksander Patkowski. Dążąc do wywołania dla Ziemi większego zainteresowania, szczególnie między członkami PTK, Redakcja wprowadziła do Ziemi nowe działy, jak: Migawki krajoznawcze, Wędrowki po Polsce oraz wzbogaciła znacznie kronikę Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Zabrano się też energicznie do uporządkowania administracji Ziemi.

W rezultacie tej akcji należało powiększyć nakład Ziemi, który dochodzi obecnie do 3 tysięcy egzemplarzy.

Uzyskanie subwencji na Ziemię, zwiększenie liczby prenumeratorów, zmniejszenie kosztów nakładu, spowodowane zmianą drukarni i układu graficznego, wszystko to wytworzyło pomyślniejsze warunki dla naszego wydawnictwa i pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość.

Warunki te pozwoliły na zmniejszenie do 5 zł. rocznej prenumeratury dla członków PTK.

Uwagę Zarządu Głównego absorbowwała również sprawa Orlego Łołu, który przejęty na własność przez Zarząd Główny umożliwił w znacznym stopniu realizację zadań, stojących przed Komisją Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

Sprawy Słownika Geograficznego Państwa Polskiego i ziem historycznie z Polską związanych omawiane były niejednokrotnie przez Zarząd Główny przy współdziałaniu Redaktora Słownika prof. Stanisława Arnolda.

Dotychczas ukazało się 6 zeszytów Słownika. Prace przy powyższym wydawnictwie posuwają się dość powoli, co stanowi poważną troskę Zarządu Głównego. Powolność prac tłumaczy się ogromem materiałów i koniecznością starannego ich selekcjonowania, oraz brakiem zasobów finansowych. Zmiana granic wojewódzkich również wpłynęła hamująco na tok prac.

Oddział Lwowski PTK pragnąc nawiązać kontakt między regionalnymi Oddziałami PTK rozpoczął wydawanie własnego regionalnego miesięcznika p.t. Przegląd Krajoznawczy, a okręg wołyński wydaje od stycznia 1938 r. Ziemię Wołyńską.

Nad s p r a w a m i m u z e a l n y m i PTK czuwała Komisja Muzealna pod przewodnictwem prof. Tadeusza Wołoskiego.

Dla zapewnienia naszym muzeom podstaw finansowych Zarząd Główny czynił starania o subwen-

cje. Starania te w pewnej mierze dały pomyślny rezultat. Mianowicie Ministerstwo W. R. i O. P. za pośrednictwem Zarządu Głównego PTK przyznało subwencję kilku naszym muzeom.

Zarząd Główny odbył konferencję z burmistrzem miasta Ostrołęki, które zamierza przejąć Muzeum Kurpiowskie na własność. Zarząd Główny wyraził zgodę na przekazanie miastu swych eksponatów w charakterze depozytów.

Poważną lukę w dziale muzealnym PTK stanowił brak funduszy na utrzymanie inspektora muzeów PTK. W tej sprawie Zarząd poczynił już kroki, zmierzające do uzyskania odpowiednich funduszy, które pozwolą w najbliższym czasie na zaangażowanie inspektora muzeów PTK, co niechybnie dodatnio wpłynie na prace naszych muzeów. Na porządku dziennym każdego posiedzenia Zarządu Głównego i Prezydium znajdowały się stale sprawy finansowe.

Posiadając znaczne zadłużenia w Polskim Towarzystwie Higienicznym z tytułu dawniej zajmowanego lokalu przy ul. Karowej, obserwując wzrastające niedobory Ziemi, mając nieuregulowaną sprawę zadłużenia domu PTK we Włocławku oraz inne trudności finansowe, Zarząd Główny zmuszony był prowadzić ostrożną gospodarkę finansową.

W okresie sprawozdawczym udało się Zarządowi wzmocnić podstawy finansowe Ziemi, spłacić częściowo zadłużenie w Tow. Higienicznym oraz doprowadzić sprawę domu PTK we Włocławku na spokojne tory.

Znaczne odciążenie w sytuacji finansowej przyniosły poważniejsze subwencje z zewnątrz.

Zgodnie z regulaminem dla Okręgów PTK Zarząd Główny subwencjonował pracę Okręgów, przeznaczając na ich cele opłaty macierzystych Oddziałów z tytułu § 10 statutu. Poza tym Zarząd Główny udzielił Oddziałom PTK w Pabianicach subwencji w wysokości 230 zł, a Oddziałowi w Lidzie w wysokości 37 zł. 50 gr. na cele organizacyjne.

*

SPRAWY RÓŻNE. Realizując uchwałę Zjazdu Delegatów w Bydgoszczy, Zarząd Główny wystosował do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych memoriał, uzasadniający konieczność ochrony historycznych nazw ulic i placów w naszych miastach i miasteczkach. Sprawa powyższa znalazła swoje echo i na łamach prasy.

Pragnąc ujawnić swe stanowisko w sprawie dewastacji Parku Narodowego w Tatrach, co spowodowało ustąpienie Przewodniczącego Państwowej Rady Ochrony Przyrody, prof. Wł. Szafera, Zarząd Główny wystosował do Rady pismo, solidaryzujące się z jej stanowiskiem w obronie Parku Narodowego w Tatrach.

Na wniosek Komisji Turystycznej Zarząd Główny postanowił zorganizować w okresie letnim 1938 r. kurs krajoznawczy, w Suwałkach, przeznaczony dla czynnych krajoznawców.

KANCELARIA ZARZĄDU GŁÓWNEGO zatrudniała sekretarza biura, maszynistkę i księgową. Administracja Ziemi zatrudniała sekretarza i przejściowo siłę pomocniczą. Sekretarzem Biura Zarządu Głównego jest obecnie p. Adam Kobylecki. Dziennik podawczy biura Zarządu Głównego wykazuje w 1937 roku 1754 pozycje.

*

Sp. Seweryn Udziela.

W roku sprawozdawczym mianowicie w dniu 26 września zmarł w Krakowie sp. Seweryn Udziela, Członek Honorowy Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Towarzystwo straciło w Zmarłym niezastąpionego działacza. Miesięcznik „Ziemia” poświęcił Zmarłemu dłuższe wspomnienie.

*

DZIAŁALNOŚĆ OKRĘGÓW P. T. K.

Działające na podstawie § 48 Statutu Okręgi PTK powołane zostały do spełnienia powołanych zadań natury organizacyjnej i programowej.

Okręgi to komórki organizacyjne jeszcze nie dość wypróbowane w ramach PTK, nie posiadają za sobą tradycji, dlatego też ich praca nie zawsze znajduje w terenie należyty rezonans. Zarząd Główny uważa Okręgi za poważny czynnik organizacyjny. Przy organizowaniu Okręgów dążeniem PTK jest, aby inicjatywa ich powoływania szła raczej od dołu, jako wyraz potrzeby poszczególnych terenów. Obowiązuje przy tym założenie, że Okręg nie po-

winen uszczuplać sił organizacyjnych Oddziałów, powstawać winien tam, gdzie działa już sprężyscie i celowo Oddział miejscowy.

Okręg PTK w Białymstoku po pewnej przerwie wznowił swe czynności w miesiącu kwietniu 1938 roku, powołując na zjeździe okręgowym nowy Zarząd. Zarząd opracował plan działania, którym pragnie objąć nie tylko województwo białostockie, ale również i region siedlecko-kurpiowski.

Okręg PTK w Kielcach ujawnił działalność nikłą. Przyczynił się do zorganizowania w Częstochowie w sali Rady Miejskiej zgromadzenia obywatelskiego, na którym omówiono sprawy programowe PTK i rzucono inicjatywę powołania w Częstochowie Oddziału Towarzystwa. Poza tym przez Okręg reprezentował PTK wobec władz wojewódzkich.

Okręg PTK w Łodzi był w kontakcie z władzami wojewódzkimi w sprawach krajoznawstwa i turystyki oraz wykonywał szereg funkcji organizacyjnych, zleconych przez Zarząd Główny na terenie poszczególnych Oddziałów PTK w województwie łódzkim.

Okręg PTK w Łucku (Okręg Wołyński PTK, Łuck, ul. Bol. Chrobrego 15) prowadził działalność bardzo ożywioną. Przeprowadził wizytację wszystkich Oddziałów, powołał nowe Oddziały w Dubnie i Włodzimierzu, przygotowując powołanie Oddziałów w Sarnach i Kowlu. Zarząd Okręgu odbył 3 posiedzenia, wice-przewodniczący Zarządu p. mgr. T. Gumiński odbył 11 podróży organizacyjnych. Zorganizowano redakcję i administrację własnego regionalnego organu, który z dniem 1 stycznia 1938 r. zaczął wychodzić jako miesięcznik p.t. Ziemia Wołyńska. Zorganizowano Okręgowy Zjazd Delegatów w dniu 23 stycznia 1938 r. Okręg przyjął 336 korespondencji, wysłał 319. Wydawał poza tym własny biuletyn prasowy, którego materiały wykorzystywane były przez 8 pism. W planie pracy na rok 1938 Okręg przewiduje szereg poważnych prac, które mogą w dużym stopniu wpłynąć dodatnio na rozwój Wołynia.

Funkcje Okręgu Poleskiego pełnił Oddział Piński.

Okręg Poznański P. T. K. wspólnie z poznańskim Oddziałem założył 14 delegatur na terenie Okręgu, współdziałał przy wydaniu propagandowych ulotek i wywieszek o znaczeniu i działalności PTK, brał udział w zjazdach Okręgów poznańsko-pomorskiego w Toruniu i Inowrocławiu, oraz w zjeździe Okręgowym Pomorskim w Grudziądzu.

Okręg Pomorski PTK w Toruniu ujawnił, podobnie, jak Okręg Wołyński, bardzo wydatną działalność.

Posiedzeń Zarządu odbyło się 5. Zorganizowano 2 zjazdy okręgowe: w Inowrocławiu i Grudziądzu. Wizytacji Oddziałów przeprowadzono 19, przy czym podjęte zostały starania o utworzenie nowych Oddziałów w Chelmży, Brodnicy, Koronowie, Kowalewie, Lubawie, Pucku, Nowym Mieście, Teżewie, Wejherowie, Sepólnie, Swieciu, Wąbrzeźnie i Żukowie. Starogard i Golub samorzutnie wystąpiły z inicjatywą zorganizowania tam placówek krajoznawczych.

Na zjazd w Grudziądzu zaproszeni zostali burmistrzowie wszystkich miast Pomorza.

Na posiedzeniach Zarządu Okręgowego omawiano szereg spraw organizacyjnych, oraz związanych z rozwojem turystyki na terenie Pomorza. Kontrola korespondencji wykazuje 34 listy otrzymane oraz 139 wysłanych.

Wpływ sprawnie działających Okręgów uwydatnił się np. w tym, że wszystkie Oddziały z Pomorza i Wołynia nadesłały sprawozdania z działalności w określonym terminie.

Okręg Mazowiecki w Warszawie z powodu nieprzewidzianego wyjazdu z Warszawy wiceprezesa p. mgr. Jerzego Hyczewskiego został zahamowany w swej pracy. Okręg ma za sobą jeden Zjazd Okręgowy w Płocku, na którym wygłoszono dwa referaty: Płock w przyszłości, oraz Województwo warszawskie jako teren turystyczny. Z okazji Zjazdu zorganizowana została wystawa krajoznawcza, którą zwiedziło kilkaset osób. Zarząd Okręgu odbył dwa posiedzenia.

Wszystkie Zarządy Okręgów przewidują w planach pracy na rok najbliższy usprawnienie swych prac, w czym spotkają się ze znaczną pomocą ze strony Zarządu Głównego.

PRACA ODDZIAŁÓW P. T. K.

Praca Zarządu Głównego i Zarządów Okręgowych nosi przeważnie charakter pracy instruującej i koordynującej. Zasadnicza praca krajoznawcza prowadzona jest w Oddziałach Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Dlatego też przegląd prac Oddziałów pozwoli wysunąć wnioski o użyteczności naszego Towarzystwa i o celowości jego istnienia.

Oddziały i członkowie. Stan organizacyjny. Koła i Delegatury. Przeglądając otrzymane sprawozdania Oddziałów, stwierdzić musimy, że liczba członków P. T. K. stale wzrasta. W ubiegłym roku na podstawie sprawozdań 60 oddziałów zarejestrowaliśmy 7513

członków, wliczając w tę liczbę 957 członków-korespondentów - nauczycieli.

W bieżącym roku na podstawie 61 sprawozdań Oddziałów rejestrujemy 9.237 członków zwyczajnych oraz, biorąc liczbę przeciętną, 1.300 członków korespondentów - nauczycieli, razem więc na podstawie sprawozdań liczbę członków P. T. K. możemy określić na 10.537, co w porównaniu z rokiem ubiegłym daje 39% wzrostu.

Do liczby podanej w sprawozdaniach Oddziałów należy dodać około 500 członków w Oddziałach, które z niewyjaśnionych przyczyn sprawozdania nie nadesłały, lecz są w kontakcie z Zarządem Głównym. W ten sposób powstanie ogólna liczba 11 tysięcy członków P. T. Krajoznawczego w roku 1937. Jest to liczba poważna i przy należytej pracy nosicieli organizacyjnej Oddziałów mogłaby poważnie zaważyć na przebiegu spraw krajoznawczych i turystycznych w Polsce.

Podział zawodowy członków zasadniczo nie ulega zmianie. Zasadniczą podstawę (70%) tworzą w Towarzystwie wolne zawody, nauczycielstwo i urzędnicy, mniej licznie reprezentowani są robotnicy, rolnicy, księża i różni (30%).

Oddziały P. T. K. pracują z wynikami bardzo różnorodnymi. Są Oddziały, które przy niewielkiej liczbie członków i skromnych funduszach umieją się wykazać wynikami bardzo okazałymi, są też Oddziały, dysponujące większymi kwotami, dużą liczbą członków, lecz bez poważniejszych efektów pracy.

Praca w Oddziałach zależy od doboru ludzi i ich oddania się sprawie. Na to zagadnienie należy w przyszłości położyć silny nacisk, aby wyniki prac P. T. K. zwiększyć.

Podajemy poniżej spis Oddziałów P. T. K., które nadesłały sprawozdania, lub które w roku sprawozdawczym utrzymywały kontakt z Zarządem Głównym.

Ogółem P. T. K. posiada 78 zarejestrowanych Oddziałów. Do czynnych Oddziałów i tych które nadesłały sprawozdania, zaliczamy 66 Oddziałów.

Oto ich spis, ujęty według województw:

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

1. Oddział P. T. K. w Białymstoku, ul. Kilińskiego 15.
2. Oddział P. T. K. w Grodnie, ul. Wróblewskiego 1.
3. Oddział P. T. K. w Suwałkach, ul. Kościuszki 79, dom turystyczny.

WOJEWÓDZTWO KIELECKIE.

1. Oddział P. T. K. w Kielcach, ul. św. Leonarda 4.
2. Oddział P. T. K. w Końskich, ul. Zamkowa 6.
3. Oddział P. T. K. w Miechowie, prezes p. Ludwik Niedźwiecki.

4. Oddział w Ostrowcu Świętokrzyskim, Ostrowiec, Górzysta 3.
5. Oddział w Pionkach, Państwowa Wytwórnia Prochu.
6. Oddział P. T. K. w Radomiu, Grodzka 8.
7. Oddział P. T. K. w Sandomierzu, ul. Zeromskiego 6, tel. 43.
8. Oddział P. T. K. w Starachowicach, ul. Sztolnia 112, skrz. poczt. 9.

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Krakowie, ul. Grodzka 64.
2. Oddział P. T. K. w Tarnowie, ul. Słowackiego 19.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE.

1. Oddział w Kazimierzu Dolnym, Kazimierz Dolny.
2. Oddział P. T. K. w Tomaszowie Lub., Gimnazjum, prezes dr Wincenty Grabowski.
3. Oddział P. T. K. w Zamościu, Henryk Rosiński notariusz, Sąd Okręgowy.
4. Oddział P. T. K. w Siedlecach, ul. Poniatowskiego 2.

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Tarnobrzegu, p. prezes J. Słonka.
2. Oddział P. T. K. we Lwowie, ul. Bourlarda 5-1.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE.

1. Oddział P. T. K. w Łodzi, Al. Kościuszki 17.
2. Oddział P. T. K. w Kaliszu, ul. 11-go Listopada 14.
3. Oddział P. T. K. w Łęczycy — Łęczycza-Zamek.
4. Oddział P. T. K. w Tomaszowie Maz., ul. Prez. Mościckiego 6.
5. Oddział P. T. K. w Pabianicach, ul. św. Jana 1.
6. Oddział P. T. K. w Piotrkowie, Plac Zamkowy 1.

WOJEWÓDZTWO WILENSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Wilnie, ul. Ostrobramska 9.
2. Oddział P. T. K. w Święciancech, Święciany Wileńskie, Gimnazjum Państwowe.
3. Oddział P. T. K. w Głębokiem, Starostwo.
4. Oddział P. T. K. w Brasławiu, Wydział Powiatowy.

WOJEWÓDZTWO NOWOGRODZKIE.

1. Oddział P. T. K. w Nowogrodku, Rynek 20.
2. Oddział P. T. K. w Baranowiecach, ul. Ułańska 17.
3. Oddział P. T. K. w Lidzie, ul. Pułku Suwalskiego 3. Lokal biblioteki Miejskiej.
4. Oddział P. T. K. w Slonimie, Starostwo.
5. Oddział P. T. K. w Nieswieżu, Zarząd Miejski.
6. Oddział P. T. K. w Stolpcach, ul. Rubieżewicka 13.

WOJEWÓDZTWO POLESKIE.

1. Oddział P. T. K. w Pińsku, ul. Kościuszki 31.
2. Oddział P. T. K. w Dawidgródku, Notariusz Alfons Tuśkiewicz.
3. Oddział P. T. K. w Kobryniu.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Toruniu, ul. Legionów 24.
2. Oddział P. T. K. w Bydgoszczy, Nowy Rynek 4, tel. 37-64.
3. Oddział P. T. K. w Chełmnie, Rynek 24.
4. Oddział P. T. K. w Gdyni, ul. Świętojańska 111.
5. Oddział P. T. K. w Grudziądzu, Legionów 28.
6. Oddział P. T. K. w Kościerzynie, Rynek 13.
7. Oddział P. T. K. w Tucholi, Leon Kortals.
8. Oddział P. T. K. w Działdowie, ul. Marsz. Piłsudskiego 31.
9. Oddział P. T. K. w Lidzbarku, p. Sylwester Parzybok.
10. Oddział P. T. K. w Chojnicach, Magistrat, H. Klos.

WOJEWÓDZTWO WOLYSSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Łucku, Al. B. Chrobrego 15.
2. Oddział P. T. K. w Kostopolu, ul. 11-go Listopada 34
3. Oddział P. T. K. w Ostrogu, Gimnazjum Państwowe.
4. Oddział P. T. K. w Równem, Zarząd Miejski.

WOJEWÓDZTWO POZNAŃSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Poznaniu, ul. Śniadeckich 60.
2. Oddział P. T. K. w Inowrocławiu, ul. Królowej Jadwigi 15.
3. Oddział P. T. K. w Ostrowiu Wlkp., Gimnazjum Kupieckie, ul. Zdunowska nr 29.
4. Oddział P. T. K. w Szamotułach, Rynek 9.
5. Oddział P. T. K. w Zninie p. Matyklasińska, p. Józef Wiaterek, ul. K. Miarki nr 29.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Nowej Wsi, k/Chorzowa.

WOJEWÓDZTWO WARSZAWSKIE.

1. Oddział P. T. K. w Warszawie, Nowy Świat 19, m. 3.
2. Oddział P. T. K. w Łowiczu, Rynek Kościuszki 17.
3. Oddział P. T. K. w Płocku, ul. Piekarska 5 m. 8, skrz. poczł. 46.
4. Oddział P. T. K. w Skierniewicach, ul. Lelewela 16, Skrz. poczł. 25.
5. Oddział P. T. K. w Włocławku, ul. Słowackiego 1a.

6. Oddział P. T. K. w Kutnie, ul. Kilińskiego 3 (biblioteka).

Wreszcie podajemy adresy Oddziałów nowych, powstałych w roku 1937 lub 1938.

W w o j. W o l y Ń s k i m — Dubno, Wydział Powiatowy.

Włodzimierz, adw. Cz. Cyngott, ul. Dubnicka 13.
W w o j. L w o w s k i m — Tarnobrzeg, prezes J. Słomka.

Nowa Wieś Śląska, Oddział P. T. K.

Zarząd Główny nie posiada wiadomości o Oddziale w Łomży, Lublinie, Hadyzynie Podlaskim, Brześciu, Gnieźnie, Świętochłowicach, Pszczynie, Mszczonowie. Sprawa ożywienia prac Oddziału P. T. K. w Kobryniu znajduje się w toku. Przedstawiciele Zarządu Oddziału P. T. K. w Lublinie konferowali z Zarządem Głównym, lecz sprawozdania z działalności Oddziału Zarząd Główny nie otrzymał. Oddział Pabianicki wykazuje ostatnio tendencję do likwidacji, czemu Zarząd Główny pragnie zapobiec.

Koła (§ 43 Statutu) posiadają następujące Oddziały: P. T. K. Oddział w Gdyni posiada Koło w Żukowie. Oddział w Tomaszowie Maz. posiada Koło w Opocznie, Oddział w Baranowiczach ma Koła w następujących miejscowościach: Moleczadź, Mir, Kleck, Horodyszcze, Lachowicze, Oddział w Radomiu posiada Koło w Szydłowcu. Oddział PTK we Lwowie posiada Koło w Truskawcu. Oddział w Chojnicach ma Koło w Sepólnie.

Delegatury (§ 47) powołane zostały przez następujące Oddziały P. T. K.

Oddział w Suwałkach — ks. St. Pardo — Sejny, ks. Jalbrzykowski — Bakalarzewo, mgr. Roman Stanisław — Bakalarzewo, Eugeniusz Galdziewicz — poczta Filipów, maj. Garbaś, dr Karol Niedzielski — poczta Puńsk, Zaboryszki, Zofia Wolkowicka — Sejwy, ks. Aleksander Jehnke — Wiżajny, Władysław Szpaliński — Płociczno, Wiktor Wasiluk — poczta Suwałki, osada Gawarzec, Aleksander Szemeta — Smolniki poczta Rutka-Tartak, inż. Jadwiga Jacynówna — poczta Stary Folwark nad Wigrami, prof. Al. Lityński poczta Stary Folwark, Zygmunt Wiszniewski ul. Kościuszki w Suwałkach, Robert Pieńczykowski szkoła powsz. w Sejnach.

Oddział w Kielcach ma delegaturę w Chęcinach (Edmund Padechowiec, Burmistrz m. Chęciny).

Oddział w Ostrowcu ma delegaturę w Opatowie (T. Kortkowski, Sejmik Powiatowy w Opatowie) oraz w Lagowie ul. Bosaka (Jan Boezela). Oddział w Starachowicach ma 4 delegatury (Szalwiński i Mucha w Wąchocku, Jerzy Załuski w Skarżysku, Bohdan Skowera w Iłży).

Oddział w Baranowiczach ma 1 delegaturę (Leonard Grocholski — Horodziej, skład soli).

Oddział w Lidzie 2 delegatury (Janina Meyerowa w Szczuczynie, Dymitr Więski w Ejszyszkach).

Oddział w Łowiczu ma 1 delegaturę (Sergiusz Ka-

zancew, Łowicz, Piłsudskiego 45, Zw. Popierania Turystyki).

Oddział w Słonimie ma następujące delegatury: Stanisław Gołacki — Dereczyn, pow. Słonim, Antoni Zabłński, — Zyrowice pow. Słonim, Romuald Żurawski — Kozłowszczyzna k. Słonima.

Oddział w Pińsku ma 4 delegatury (Henryk Heindel — Stolin, ks. rektor Czesław Naumowicz — Lubieszów, Edward Skorupa — Luniniec).

Oddział w Dawidgródku ma 1 delegaturę (Tadeusz Zajczek, wieś Olhamel, poczta Dawidgródek).

Oddział w Chełmie ma 1 delegaturę (Władysław Giera w Unisławiu pow. Chełmno).

Oddział w Poznaniu ma 14 delegatur w miastach prowincjonalnych (wykazu delegatur nie podano).

Oddział w Szamotułach ma delegata we Wronkach.

Delegaci P. T. K. rozsiani po wszystkich ważniejszych pod względem turystycznym miejscowościach Polski, mogą dla krajoznawstwa i turystyki oddać poważne usługi. W tym też celu Zarząd Główny przewiduje szczegółowe opracowanie

zagadnienia roli delegatów P. T. K., co w skutkach winno doprowadzić do konkretnych rezultatów. Delegaci P. T. K. są na razie instytucją nową i nie wypróbowaną. W przyszłości stać się winni czynnikiem poważnym w rozwoju krajoznawstwa.

Muzea P. T. K.

Muzea P. T. K.

Następujące Oddziały P. T. K. posiadają muzea lub zbiory muzealne.

1. Oddział w Pińsku, ul. Kościuszki 31. Działy: etnografia, przyroda, archeologia, historia, eksponatów 3445, frekwencja w roku 1937 — 5860 osób, kustosz: Dymitr Georgiewski.

2. Oddział w Grudziądzu ul. Legionów nr 28, eksp. 72, frekw. 1300 osób, kustosz ks. dr Łęga, ul. Kujsta 48.

3. Oddział w Tucholi posiada magazynowanych 734 eksponaty. Czyni starania o lokal dla przyszłego muzeum.

4. Oddział w Szamotułach posiada zbiory muzealne, na razie przechowywane u członków i w Kole Krajoznawczym Młodzieży przy Gimnazjum. Opiekę nad nimi roztacza prof. Andrzej Hanyż.

5. Oddział w Łowiczu — Muzeum, Rynek Kościuszki 17, eksp. 1140, frekwencja 511 osób, kustosz Helena Dietrichowa, 1 Maja nr 7. Z powodu zarysowania się ścian budynku, w którym mieści się muzeum, zbiory chwilowo są niedostępne dla zwiedzających.

6. Oddział w Skierniewicach przygotowuje organizację muzeum dydaktycznego. Komisja muzealna odbyła kilka posiedzeń, ustalając program działalności. Zbiory nie są na razie zinventaryzowane.

7. Oddział w Zamościu — muzeum w Ratuszu. Działy przyrodniczy, archeologiczny, graficzny, eksp. 524, kustosz Michał Pieszka, Ratusz w Zamościu.

8. Oddział w Siedlcach. Muzeum w Starym Ratuszu, jedna izba.

9. Oddział w Łęczycy — muzeum w stadium organizacji. Gromadzą się eksponaty o charakterze prehistorycznym pod kier. mgr. Jana Manugiewicza. Siedzibę przyszłego muzeum przewidziano w murach starożytnego zamku.

10. Tomaszów Mazowiecki — muzeum przy ul. Mościskiego 6. Działy: etnografia, przemysł, handel, górnictwo, przyroda, historia, archeologia, eksponatów 653, frekw. 1560 osób, kustosz Jan Piotr Olkowski.

11. Oddział w Pabianicach — zbiory muzealne; działy: przyrodniczy, archeologiczny, historyczny, archiwalno - graficzny, etnograficzny, eksp. 183. Kustosz mgr. Helena Salska, ul. Legionów 59.

12. Oddział w Piotrkowie — Muzeum plac Zamkowy 1. (Historia, przyroda, etnografia, kultura, Frekwencja 1946 osób. Kustosz Michał Rawita-Witanowski, plac Czarnieckiego 1.

13. Oddział w Głębokiem — Starostwo, eksp. 1752, kustosz Leonard Piekarski, ul. Narutowicza 17.

14. Oddział w Baranowiecach — ul. Szeptyckiego 48, 2 izby, działy: regionalny i starożytności. Muzeum jest własnością Komitetu Regionalnego, do którego Oddział nabyte eksponaty oddaje na przechowanie. Kustosz: Leonard Turcki — Gimnazjum Państwowe.

15. Oddział w Wołkowysku — zbiory muzealne z terenu powiatu umieszczone są w gablotach sali konferencyjnej starostwa, eksp. 1389. Kustosz Jerzy Piech, Wołkowysk — domy kolejowe.

16. Oddział w Kielcach, ul. Leonarda 4. Izba 5. Działy: geografia, geologia, prehistoria, etnografia, historia, botanika, zoologia. Eksp. 2901 (przyrost 132), frekwencja 4.180 osób. Kustosz: Sylwester Kowalczewski, Kielce, ul. Słowackiego 7.

17. Oddział w Końskich — przystąpił do organizowania muzeum. Obecnie posiada około 200 eksponatów.

18. Oddział w Miechowie — Muzeum w gmachu poklasztornym. Eksponatów 926 (przyrost 16 eksp.), frekw. 60 osób. Kustosz: Julian Piwowarski, wieś Strzyżów.

19. Oddział w Ostrowcu — Muzeum przy ul. Górzystej 3, posiada 8 izb (archeologia, etnografia, historia, numizmatyka, geologia), eksp. 3052 (przyrost 244), frekw. 819 osób. Kustosz M. Zakowska, ul. Sienkiewicza 34.

20. Oddział w Radomiu, Muzeum przy ul. Grodzkiej 8 (4 izby). Działy: historia, archeologia, przyroda, etnografia, grafika, frekw. 430 osób, kustosz W. J. Paszkowski, Ogrodowa 14.

21. Oddział w Sandomierzu, Muzeum przy ul. Zeromskiego 6 (2 izby). Działy, prehistoria, geologia, paleontologia, numizmatyka, eksp. 10.000, frekwencja 4.733, kustosz: Leon Wilkoński w Sandomierzu.

22 i 23 Oddział w Starachowicach. Sztolnia 112 i filia muzeum w Wąchocku—Klasztor. Działy: geologia, górnictwo, przemysł regionalny, archeologia. Eksp. 1000, frekwencja 1825, kustosz: S. Holewiński, M. Wlazłowska, W. Rogowski.

24. Oddział w Krakowie prowadzi muzeum w Ojcowie — Zamek. Działy: archeologia, botanika, zoologia, fotografia. Eksp. 2094, frekw. 3593. Kustosz: Feliks Przyjemski, ul. Piotra Michałowskiego 9.

25. Muzeum kurpiowsko — nadnarwiańskie w Nowogrodzie. Kustosz: Zofia Chętnikowa.

26. Oddział P. T. K. w Słonimie. Muzeum w Starostwie: prehistoria, etnografia, historia, eksp. 552, przyrost 32, frekw. 700 osób Kustosz Józef Słabrowski Słonim skrz. poczt. 7. Brak wiadomości z muzeów P. T. K. w Olkuszu, Brześciu n. B.

27. Oddział P. T. K. we Włocławku, ul. Słowackiego 1, 7 izb, eksp. 5078 (przyrost 33). Działy: historia, etnografia, prehistoria, przyroda, sztuka, numizmatyka, frekw. 2483. Kustosz: Paweł Czarnecki, ul. Szeceśliwa 1.

28. Oddział P. T. K. w Brasławiu. Posiada zbiory muzealne, przechowywane w gimnazjum. Od kwietnia 1938 r. przeniesione zostaną do własnego lokalu (stare dokumenty, świadczących o polskości ziemi brasławskiej, zabytki historyczne, fotografia).

Według nadesłanych sprawozdań frekwencja w muzeach P. T. K. w roku 1937 wynosiła 29.998 osób, co w porównaniu z liczbą zwiedzających w roku 1936 (33 tysiące) wykazuje pewien spadek.

Nad całością spraw muzealnych czuwała Komisja Muzealna Zarządu Głównego pod przewodnictwem prof. T. Wolskiego, przy współudziale p. mgr. Wiktora Bera. Nasze muzea, zresztą jak niemal wszystkie społeczne muzea w Polsce, walczyły w swojej pracy z wielu trudnościami, w szczególności zaś z powodu braku subwencji z zewnątrz. Usiłowania Zarządu Głównego w kierunku zdobycia funduszy na muzea P. T. K. dały tylko częściowy wynik.

Mimo tych trudności nasze muzea odgrywają poważną rolę w propagandzie krajoznawstwa i w dziedzinie popularyzacji nauki o kraju ojczystym,

ZBIORY FOTOGRAFICZNE posiada 27 Oddziałów. Są to najczęściej zdjęcia oryginalne, wykonane przez członków poszczególnych Oddziałów. Liczba fotografii w naszych zbiorach przekracza 15 tys. egzemplarzy.

Poza tym 11 Oddziałów posiada zbiory przezroczy, liczące 24.157 egzemplarzy. Największe zbiory przezroczy posiada Oddział Warszawski, który prowadzi własną wypożyczalnię.

Dążeniem P. T. K. winno być, aby każdy Oddział posiadał własne przezrocza, dotyczące przede wszystkim miejscowości, na których terenie Oddział pracuje.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA Oddziałów P. T. K. nie ulega w roku 1937 osłabieniu. Oddziały nasze wydają przeważnie przewodniki, prospekty turystyczne, mapki i pocztówki krajoznawcze. W swej działalności wydawniczej Oddziały P. T. K. napotykały na poważne trudności finansowe. W roku sprawozdawczym Ministerstwo Komunikacji zwróciło się do Oddziałów z prośbą o przedstawienie ich planów wydawniczych. Około 40 Oddziałów nadesłało swe projekty, licząc na to, że Ministerstwo zgodnie z zapowiedzią przyczyni się finansowo do zrealizowania tych planów. Okazało się, że Ministerstwo reflektuje przede wszystkim na drobne broszurki — o charakterze informacyjnym dla turystów, podczas gdy Oddziały P. T. K. opracowują przeważnie obszerniejsze przewodniki. Ministerstwo przyjęło na razie do wiadomości projekty wydawnicze P. T. K.

Zarząd Główny w czasie Zjazdu Delegatów w Bydgoszczy w roku 1937 zorganizował wystawę wydawnictw P. T. K. z okresu ostatniego pięciolecia. Wystawa ta ujawniła poważny nasz dorobek w tej dziedzinie. W roku 1937 następujące Oddziały P. T. K. wykazały działalność wydawniczą, wydając prace, których tytuły i nakład podajemy:

1. Oddział P. T. K. w Białymstoku — A. Stafiński, „Z przeszłości Suraja”, str. 87, 300 egz.;
2. Oddział P. T. K. w Chełmie — Skrócony opis Chełma. — 1200 egz. W opracowaniu broszura z opisem Chełma z ilustracjami;
3. Oddział P. T. K. w Działdowie — Emilia Szukertowa-Biedrowina: 1) Działdowo w XVIII w., str. 96, egz. 800; 2) Przewodnik po Działdowski, pow., str. 56, egz. 1000;
4. Oddział P. T. K. w Głębokim — Otton Hedeman, Szkoły Walerianowskie XX. Pijarów Łużewskich — 600 egz.;
5. Oddział w P. T. K. w Kielcach — Sylwester Kowalewski, Lysogóry (przewodnik Kraj.), str. 96, egz. 1500;
6. Oddział w P. T. K. w Końskiem — Zarząd Oddz. P. T. K., Przewodnik po pow. Koneckim, str. —; 7. Oddział w P. T. K. w Krakowie — Swoboda: Plan Ojcowia i okolicy, str. —, egz. 3000;
8. Oddział P. T. K. w Lidzie — Subsidiowano miesięcznik regionalno - krajoznawczy „Ziemia Lidz-

ka", 9. Oddział P. T. K. w Lucku — Bułhak, 20 odmian widokówek, 40.000 egz., Numer Ziemi (specjalny), Romanowski J. Rozkład jazdy autobusów po Wołyniu, 1279 egz.; 10. Oddział P. T. K. w Siedleach — 6 biuletynów krajoznawczych, 3 broszury o grodziskach z okolicy Siedlec; 11. Oddział P. T. K. w Starachowicach, M. Borkowska i St. Wysocki, „Piła”, str. 45, egz. 1500; 12. Oddział P. T. K. w Szamotułach — prof. Andrzej Hanyż, „Z grodu Halszki”; 13. Oddział P. T. K. w Toruniu. Widoki pocztówkowe historycznych pierników toruńskich XVII i XVIII w.; 14. Oddział P. T. K. w Zamościu — M. Pieszko, Przewodnik po Zamościu i okolicy, 900 egz. Oddział P. T. K. w Chojnicach — Zabory i Bory Tucholskie — 400 egz. Leszek Klimu i Kazimierz Mróz; powiat Chojnicki w świetle cyfr — 600 egz. Oddział P. T. K. w Brasławiu: opracowuje mapkę turystyczną pow. brasławskiego z 10 fotografiami. Oddział P. T. K. we Włocławku: Z. Arentowicz: Kopiec w Płowcach — 500 egz. Z. Arentowicz: O Bariku Nowaku (rok 1863 na Kujawach) — 1000 egz.

Ponieważ w ostatnich miesiącach liczne Oddziały PTK zwracały się do Zarządu Głównego z prośbą o zareklamowanie ich wydawnictw dawniejszych, wykorzystujemy niniejsze sprawozdanie, aby osobom zainteresowanym umożliwić zorientowanie się w posiadanych przez PTK opracowaniach krajoznawczych.

OTO WYKAZ WYDAWNICTW Z LAT PRZEZ ROKIEM 1937 Z PODANIEM LICZBY POSIADA- NYCH EGZEMPLARZY.

Oddział w Białymstoku — 1) M. Golański — Białystok, przewodnik egz. 16, 2) Fr. Luder, „Rozlinność okolic Białegostoku” egz. 67, 3) St. Dworakowski, Zwyczaje ludowe na Podlasiu egz. 6, 4) J. Frankowski i S. Kranin, „Wycieczki wzdłuż Podlasia Białostockiego i w okolicach Białegostoku egz. 23, 5) Ks. S. Szyroki, Monografia parafii Janowskiej egz. 45, 6) Ks. S. Szyroki, Województwo Białostockie, krajobraz egz. 74.

Oddział w Grodnie — 1) Zbiorowa praca: „Przewodnik po Grodnie” egz. 40.

Oddział w Kielcach — 1) M. Hubicka i E. Massalski: Kraina St. Zeromskiego egz. 645, 2) Pieszce szlaki turystyczne w Górach Świętokrzyskich egz. 76.

Oddział w Konńskich — 1) Odezwa w sprawie zbierania materiału do Muzeum powszechnego w Konńskich egz. 200.

Oddział w Ostrowcu — 1) Kotarski „Opatów” egz. 200.

Oddział w Pionkach — 1) Inż. I. Szmid „Puszcza Kozienicka” egz. 8, 2) Inż. I. Szmid „Powiat Kozienicki” egz. 40.

Oddział w Sandomierzu — 1) pocztówki z widokami Sandomierza egz. 1.723, 2) I. Kwiatkowski: Wisła pod Sandomierzem egz. 151, 3) I. Pietraszewski: przewodnik po Sandomierzu egz. 442, 4) I. Pietraszewski: I wydanie egz. 24, 5) I. Pietraszewski: Rysunki piórkowe egz. 666, 6) J. Samsonowicz: Dzieje geologiczne ziemi Sandomierskiej egz. 226, 7) Dr. Maciecha Al.: Ks. G. Rzęczyński egz. 263, 8) Z. Podkowiński: Zbiór wykopalisk Muzeum ziemi Sandomierskiej egz. 158, 9) J. Kwiatkowski: Kiedy należy się spodziewać przyboru Wisły egz. 106, 10) Mapa szlaku Św. Krzyskiego egz. 8, 11) Dożynki sandomierskie (wydawnictwo subsydiowane) egz. 212.

Oddział w Starachowicach — 1) St. Wysocki: Przewodnik po Wąchocku egz. 1.000.

Oddział w Krakowie — 1) Kryszyńska Wanda: Mogiła Kościuszki egz. 1.515.

Oddział w Łwowie — 1) Inż. Lyszyk Zenon: Informator samochodowo turystyczny woj. lwowskiego z mapą samochodową egz. 500.

Oddział w Tomaszowie Maz. — 1) I. P. Jastrzębski: Przewodnik po Tomaszowie i okolicy egz. 2.180, 2) Karty pocztowe-kapliczki drewniane z okolic Tomaszowa egz. 6.640.

Oddział w Pabianicach — 1) M. Baruch: Pabianice-Rzgów egz. 838, 2) K. Staszewski: 600-lecie Pabianic egz. 478, 3) J. Józefiak: Mapa pow. łaskiego egz. 67.

Oddział w Piotrkowie — 1) M. R. Witanowski: przewodnik po Piotrkowie egz. 600, 2) M. R. Witanowski: II. przewodnik po okolicach Piotrkowa egz. 200, 3) M. R. Witanowski: Katalog Muzeum Piotrowskiego egz. 160.

Oddział w Wilnie — 1) Kłos, przewodnik, plan Wilna.

Oddział w Święcianach — 1) Kaz. Bieliński: Rok 1831 w pow. Wilejskim egz. 40, 2) Jakubianiec Czarkowski: Rok 1863 w pow. Święciańskim, egz. 320.

Oddział w Brasławiu — 1) Otton Hedeman: „Głębokie” egz. 180.

Oddział w Lidzie — 1) Antoni Grzymała Przybyłko: Krótki przewodnik po powiatach lidzkim i szczuczyńskim egz. 480.

Oddział w Nieświeżu — 1) Taurogiński: Nieśwież egz. 3.000

Oddział w Słoniemiu — 1) Dr. W. Charkiewicz: „Żyrowice - lask kryńskie” egz. 100, 2) Dr. St. Lorentz: Wycieczki słonimskie egz. 200.

Oddział w P i ń s k u — 1) Horoszkiewicz: Notatki historyczne, pow. Stoliński, szlachta zaściankowa.

Oddział w T o r u n i u — Mieczysław Ziolkowski. Toruń. Informator przewodnik — 16 str. egz. 2.000.

Oddział w Ł u c k u — 1) Dr. M. Orłowicz: Przewodnik po Wołyniu, egz. 278. Widokówki Wołynia, Stare wydanie egz. 41.054.

Oddział w O s t r o g u — Ostróg — przewodnik krajoznawczy egz. 40.

Oddział w I n o w r o c l a w i u — 1) Kopeć-Przewodnik po Inowrocławiu i Kujawach egz. 370.

Oddział w Ł o w i c z u — 1) A. Bluhm Kwiatkowski: Przewodnik po Łowiczu egz. 6.

Oddział we W ł o c i a w k u: Z. Arentowicz: Z dawnego Włocławka — 488 egz., ks. M. Morawski—Monografia m. Włocławka — egz. 87.

Oddział P. T. K. w C h o j n i c a c h: Czesław Wycech — Powiat chojnicki.

Jak z powyższych zestawień wynika, niektóre cenne wydawnictwa są już na wyczerpaniu. Udostępnienie ich w nowym wydaniu możliwe będzie przy wydanej pomocy z zewnątrz, co zainteresowane czynniki winny wziąć pod uwagę.

Cennym dorobkiem wydawniczym jest miesięcznik p.t. Przegląd Krajoznawczy, wydawany przez Oddział PTK we Lwowie, oraz Ziemia Wołyńska, wydawana przez Okręg PTK w Łucku.

W roku sprawozdawczym Ziemia wydała następujące numery o charakterze monograficznym:

Nr 1 i 2 poświęcony był Kujawom. Nr 3 — Chojnicom i puszczy Tucholskiej, Nr 4, 5 i 6 — Sandomierszczyźnie, jako terenowi Centralnego Okręgu Przemysłowego. Numer ten wywołał specjalne zainteresowanie. Nr 7, 8 przeznaczony był Żywiecczyźnie. Nr 11 - 12 poświęcony był Wołyniowi.

Poszczególne numery monograficzne Ziemi opracowywane były przeważnie przy współudziale zainteresowanych Oddziałów lub Okręgów PTK.

AKCJA KULTURALNO - OŚWIATOWA. O d c z y t y. Akcję odczytową prowadziło 39 oddziałów, organizując 213 odczytów przy udziale 14.275 osób. W porównaniu z rokiem ubiegłym (230 odczytów, 16.932 osób) liczby tegoroczne wykazują pewien nieznaczny spadek. Przeglądając tytuły wygłoszonych odczytów, zauważamy, że tematem odczytów PTK jest historia własnego regionu, opisy krajoznawcze Polski, sprawozdania z odbytych wycieczek, różne fragmenty z dziejów sztuki, wreszcie zagadnienia natury organizacyjnej.

Do Oddziałów, które w akcji odczytowej wysuwają się na pierwsze miejsce zaliczyć należy: Lwów — 36 odczytów, Łódź — 32 odczyty, Warszawa — 27 odczytów, Kraków — 14 odczytów. Odczyty ilustrowane są przezroczami, a niejednokrotnie zdjęciami kinematograficznymi. Preleganci rekrutują się głównie z miejscowych krajoznawców oraz naukowców.

BIBLIOTEKI posiada 37 Oddziałów P. T. K.

Ogółem biblioteki P. T. K. mają książki przeważnie z dziedziny krajoznawstwa i historii, 14.683 pozycje biblioteczne. Frekwencja bibliotek trudna do ujęcia w ścisłe cyfry z powodu braku notowań czytelnictwa przez poszczególne Oddziały.

◆

RÓŻNE PRACE ODDZIAŁÓW P. T. K. związane z ochroną zabytków, opieką nad przyrodą, propagandą idei krajoznawczej przedstawiały się w roku 1937 w sposób następujący:

Oddział w K i e l c a c h — opracowuje mapę szlaków turystycznych (5 m x 3 m) na dworcu kolejowym wspólnie z Komisją Turystyczną. Również energicznie znakuje i odświeża szlaki turystyczne. Oddział w S a n d o m i e r z u — Opiekuje się zabytkową Bramą Opatowską oraz prowadzi agencję „Orbisu”. Oddział w T o m a s z o w i e L u b. — Z inicjatywy Oddziału, który przeprowadza częste konferencje z nauczycielstwem, utrzymując żywy kontakt z młodzieżą krajoznawczą, młodzież zebrała dane dotyczące ziemi Tomaszowskiej. Oddział w S i e d l c a c h — Przeprowadził w dni. 1 lutego roku bieżącego przejęcie Muzeum im. Aślanowicza od Zarządu m. Siedlec. Oddział w Ł o d z i. — W roku 1937 przystąpił jako członek zwyczajny do Polskiego Tow. Historycznego, Oddział w Ł o d z i i jako członek założyciel do Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Oddział w Ł e c z y c y — gromadzi obiekty prehistoryczne pod kierunkiem Mgra Jana Manugiewiczza w celu założenia Muzeum w Zamku, który swym kosztem zamierza odrestaurować. Oddział w G l e b o k i e m — jest delegaturą Państwowej Rady Ochrony Przyrody na powiat Dziśnieński. Oddział czyni usilne starania od 1936 r. o utworzenie rezerwatu przyrodniczo-łowieckiego nad Berezyną, gdzie prócz jeleni, bobrów, występują jeszcze łosie, orły bieliki i norki. Oddział w L i d z i e — współpracuje z Komitetem uczczenia 75-lecia śmierci ś.p. Ludwika Narbutta. Oddział w T o r u n i u — prowadzi usilną akcję propagandową; Oddział rozpowszechnił plakat z widokiem Torunia i napisem P. T. K. W zarządzie miasta wyjednał Zarząd Oddziału umieszczenie tablic informacyjnych; na wystawę: Targi Wschodnie we Lwowie Oddział wysłał model domu wypoczynkowego. Oddział w B y d g o s z c z y — na wiosnę 1937 r. urządził kurs dla przewodników. Oddział brał udział

w Tygodniu Bydgoszczy i rewii wojskowej 15.IX. 1937 r. (tańce kaszubskie), Oddział w Gdyni — przeprowadza badania krajoznawcze zabytków i inwentaryzację oraz przyjmuje udział w szkoleniu przewodników, Oddział w Kościerzynie — współpracuje z Ligą Morską i Kolonialną, Oddział w Dziadowie — zbiera pieśni

śna komisja muzealna pracuje intensywnie, realizując stopniowo opracowany plan działania, Oddział w Radomiu — powołał komisję do spraw Zanku Szydłowieckiego, Oddział w Łwowie — szkoli przewodników, zorganizował dla nich kurs, podobnie, jak to czyni co roku. Kurs wysłuchał 41 wykładów, odbył w ra-

Fragment Wystawy Prac Młodzieży w Pałacu pod Baranami w Krakowie.

i bajki mazurskie, przesyłając gromadzone materiały do Grudziądza i do pomorskiej Komisji Etnograficznej, Oddział w Poznaniu — zorganizował dwie czterotygodniowe kolonie krajoznawcze w Karpatach Wschodnich, w których brało udział 93 osoby, Oddział w Szamotułach — gromadził materiał wykopaliskowy i oddał go Muzeum Wielkopolskiemu, przy czym Oddział powołał sekcję fotograficzną oraz zorganizował sekcję filatelistów, Oddział w Skierniewicach — organizuje Muzeum dydaktyczne, odno-

mach 52 godzin liczne wycieczki. Uczestników na kursie 35.

WYSTAWY ZORGANIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE ODDZIAŁY:

Oddział P. T. K. w Grodnie: wziął udział w wystawie przemysłu ludowego w Grodnie. Oddział P. T. K. w Kielcach: indywidualna wystawa prac fotograficznych M. Kiełlińskiej —

frekwencja — 84 osoby. Oddział P. T. K. w Radomiu: Wystawa obrazów w Kazimierzu n/Wiśłą i okolicy. Oddział P. T. K. w Sandomierzu: Wystawa propagandowa „Piękno Sandomierza w malarstwie i fotografii. Frekwencja — 476 osób. Oddział P. T. K. w Starachowicach: Wystawa regionalna krajoznawstwa z okolic Kieleckich artysty malarza Królikowskiego. Frekwencja — 300 osób. Oddział P. T. K. w Tomaszowie Maz: Wystawa: „Ziemia Opoczyńska”. Oddział P.T.K w Bydgoszczy: Zorganizował wystawę z okazji Walnego Zjazdu Delegatów, oraz przyjął udział w Targach Lwowskich przez wysłanie eksponatów P. T. K. Oddział P. T. K. w Łucku: Przyjął udział w Targach Wołyńskich, w Równem, gdzie miał własne stoisko, wystawiając mapę osobliwości Wołynia i szereg powiększeń fotograficznych, przygotowanych dla objazdów z odczytami po Francji p. Bóży Bailly. Oddział P. T. K. w Kostopolu: W czasie III pokazu rzemieślniczego w Kostopolu Oddział zorganizował wystawę wyrobów ludowych. Na Targach Wołyńskich w Równem Oddział Kostopolski miał własne stoisko. Oddział P. T. K. w Równem: Na Targach Wołyńskich Oddział P. T. K. miał własne stoisko. Oddział P. T. K. w Szamotulach: zorganizował pokaz lustracyjny osady nawodnej w Kasinowie, odnalezionych ułamków urn w lesku szamotulskim oraz odkrytych wczesnohistorycznych grobów pod Ostrorogiem. Oddział P. T. K. w Łowiczu: urządził wystawę — pokaz ewolucji stroju łowickiego; wystawa urządzona była w okresie świąt Bożego Ciała i wykazała frekwencję z górą — 7.000 osób. Oddział P. T. K. w Płocku: w maju r. ub. zorganizował lokalną wystawę turystyczną. Frekwencja — 600 osób. Oddział P. T. K. w Łowiczu: stoisko własne na Targach Wschodnich, oraz wydawn. p. l. Piękno Krajoznawstwa Polskiego. Oddział w Chojnicach: — Wystawa fotograficzna. Oddział we Włocławku: Wystawa pamiątek z 1863 roku. Razem 17 Oddziałów zorganizowało 19 wystaw. Ogólna frekwencja wynosiła z górą 12.000 osób.

KONKURSY ZORGANIZOWAŁY NASTĘPUJĄCE ODDZIAŁY P. T. K.:

Oddział w Białymstoku: Dla młodzieży szkolnej — opis krajoznawczy wycieczki lub pewnej miejscowości. Oddział w Ostrowcu: Konkurs na wakacyjną pracę pisemną młodzieży. Nadesłano 5 prac, z tego 3 były wartościowe. Oddział w Pionkach: Konkurs fotograficzny na najładniejsze zdjęcie z okolic Polski. Wynik: 4 prace. Oddział w Chelmnie: Zarząd

Oddziału wyznaczył dla uczniów członków Kół Krajoznawczych Młodzieży nagrodę za opis miejscowości, gdzie mieszkają. Oddział w Szamotulach: Konkurs fotograficzny. Oddział w Skierniewicach: Konkurs na opis wycieczki krajoznawczej, poza tym ogłoszono ankietę gospodarczą w miejscowym Kole Krajoznawczym Młodzieży Szkoły Handlowej. Oddział w Warszawie: Konkurs fotograficzny kółka amatorów fotografów.

TURYSTYKA Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego opiera się na organizowaniu i przyjmowaniu wycieczek, udzielaniu informacji turystycznych w poradniach krajoznawczych, prowadzeniu schronisk, znakowaniu szlaków itp.

Bardzo gruntownie przemyślaną poradnię krajoznawczą prowadzi Oddział Lwowski PTK pod kierunkiem dr. Franciszka Uhoreza-

Wycieczka Oddz. Morskiego PTK do Malborka i Elbląga. — Na granicy Gdańsko-Niemieckiej koło Malborka.

Fot. A. Malinowski.

ka. Poradnia zgromadziła około 600 map, prowadzi kartotekę krajoznawczą miejscowości południowo-wschodniej Polski, ważnych pod względem krajoznawczo - turystycznym; poza tym posiada liczne materiały, które pozwalają w każdej chwili poinformować zgłaszających się turystów w sprawie interesujących ich miejscowości.

Liczne Oddziały PTK prowadzą poradnie w skromniejszych rozmiarach. Najczęściej bywa tak, że sekretarz Zarządu Oddziału jest informatorem w sprawach krajoznawczych.

Jest dążeniem Zarządu Głównego, aby każdy Oddział P. T. K. był przygotowany do udzielania fachowych porad krajoznawczo - turystycznych. W tych warunkach każdy turysta i krajoznawca mógłby liczyć na to, że w Oddziałach P. T. K. uzyska niezbędne dla siebie informacje krajoznawcze, co znacznie podniosłoby walory naszej organizacji i stanowiłoby poważny moment propagandowy.

WYCIECZKI organizowane były przez 34 Oddziały. Wycieczki nasze są najczęściej nieliczne, chociaż poszczególne Oddziały rozpoczynają już organizowanie wycieczek masowych. Tak np. Oddział w Baranowiczach zorganizował 2 wycieczki do Wilna z 1.200 uczestnikami, oraz do Pińska z 300 uczestnikami. Oddział w Głębokiem zorganizował 3 wycieczki do Wilna z 1540 uczestnikami. Celem wycieczek są głównie bliższe miejscowości, choć nie brak w naszej działalności i wycieczek zagranicznych (np. wycieczka Oddziału Morskiego w Gdyni do Malborka). Ogółem w roku sprawozdawczym zorganizowano 481 wycieczek (w roku 1936 — 387 wycieczek), które liczyły 11.587 uczestników (w roku ubiegłym 10.552).

Do najruchliwszych w zakresie organizowania wycieczek należy zaliczyć Oddział w Warszawie — 80 wycieczek, Lwowie — 65 wycieczek, Inowrocławiu — 47 wyc., Poznaniu — 32 wycieczki, Bydgoszczy — 29 wycieczek, Łodzi — 26 wycieczek, Szamotułach — 15 wyc., Toruniu — 13 wycieczek). Przegląd liczb w dziale wycieczek wykazuje, że akcja wycieczkowa w roku sprawozdawczym nieco wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym, nie można jej jednak uznać za całkowicie zadawalną. W tej dziedzinie nasze Oddziały mają jeszcze wiele do zdziałania.

Dobrze przemyślana akcja kolejowych zniżek turystycznych, w szczególności zaś dla małych grup, może w znaczny sposób wpłynąć na ożywienie krajoznawczego ruchu wycieczkowego w komórkach P. T. K.

Poważną rolę odegrać mogą nasze komórki organizacyjne przy przyjmowaniu i oprowadzaniu przyjeżdżających do ich miast wycieczek. Byłoby to doskonałym momentem propagandowym, gdyby każda wycieczka, przyjeżdżająca do jakiejś miejscowości z góry wiedziała, że może liczyć na po-

moc naszych Oddziałów. Niestety, często przyjeżdżające wycieczki nie mogą z tej pomocy skorzystać, nieraz nie wiedząc nawet o istnieniu na tym terenie komórki P. T. K. Z otrzymanych sprawozdań wynika, że wiele naszych Oddziałów dobrze rozumie rolę P. T. K. przy przyjmowaniu wycieczek. W roku sprawozdawczym 28 Oddziałów P. T. K. przyjęło ogółem 609 przyjeżdżających wycieczek, liczących łącznie 16.840 uczestników.

Najruchliwszym w tej dziedzinie okazał się Toruń, przyjmując 202 wycieczki, Grodno — 62 wycieczki, Kostopol — 55 wycieczek, Łęczycza — 43 wycieczki, Lwów — 43 wycieczki, Kielce — 42 wycieczki, Chelmno — 30 wycieczek.

Bardzo wszechstronnie akcję przyjmowania wycieczek zorganizowały Kola Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej w Wilnie, posiadające Centralę Przewodników Kół Krajoznawczych. Co rocznie Centrala oprowadza kilkaset wycieczek, liczących do 10 tysięcy uczestników. Szczegóły w tej sprawie znajdują się w sprawozdaniu komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej na końcu niniejszego sprawozdania.

Niektóre Oddziały (np. Toruń) posiadają biura wycieczkowe, oraz licznych wykwalifikowanych przewodników.

SCHRONISKA P. T. K. w rozwoju turystyki odgrywają poważną rolę. Jest dążeniem Towarzystwa, aby nasze schroniska nacechowane były specjalną atmosferą, opartą na idei krajoznawczej.

W tej sprawie Zarząd Główny zamierza opracować specjalne wytyczne dla schronisk.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze prowadzi 18 własnych schronisk turystycznych, częściowo w domach własnych, częściowo zaś wynajętych.

Oto spis schronisk P. T. K.:

- 1) Schronisko P. T. K. w Baranowiczach, ul. Zwirki 14; miejsc 60; cena noclegów 50 gr, 75 gr, i 1,00 zł.
- 2) Schronisko P. T. K. w Bydgoszczy, Nowy Rynek 1 — II; 20 łóżek z materacami i 30 miejsc na siennikach. Oplatę za noclegi do 50 gr do 1,50. Frekwencja zeszłoroczna — 114 osób.
- 3, 4) Schronisko P. T. K. „Nad Wigrami” im. Kazimierza Kułwiecia. (Adres dla listów: Oddział P. T. K. w Suwałkach (Kościuszki 61). Miejsce ogółem — 54, z czego połowa zarezerwowana dla młodzieży szkolnej. Oplata za nocleg dla młodzieży szkolnej 25 gr. Wyżywienie można otrzymać na miejscu, 1,50 gr — 3,50 gr — 2 schroniska — Domy własne. Frekwencja — 3.543 osób.
- 5) Schronisko P. T. K. na Ostrowiu Lednickim (poczta Dziekanowice, pow. Gnieźnieński, st. kol. Lednogóra, odległość 3 klm) na wyspie jeziora lednickiego, pod firmą P. T. K. oddział w Gnieźnie — 30 miejsc (frekwencja nie podana).

6) Schronisko P. T. K. w Grudziądzu, ul. Forteczna 19. Łóżek 25 (łóżka, sienniki, pościel); Oplata 1 zł dla członków P. T. K. i dla młodzieży 0.50 gr. Frekwencja zeszłoroczna — 77 osób.

7) Schronisko P. T. K. Oddziału Starachowickiego w Wąchocku w klasztorze. Oplata — 0.50 gr. Miejsce — 15. (Frekwencja nie podana).

8) Schronisko Wycieczkowe P. T. K. w Warszawie, ul. Nowy Świat 19 m. 3, telefon: 6-42-50 przyjmuje również wycieczki szkolne, oświatowe, 28 łóżek. Pierwsza noc — 1.50 gr, następne — po 1.00 zł. Dla wycieczek szkolnych po 1.00 zł. Frekwencja zeszłoroczna — 1.595 osób.

9) Schronisko wycieczkowe i szkolne P. T. K. w Ojcowie, Oddziału Krakowskiego w willi pod Kazimierzem (Parku Zakładowym). Oplata za nocleg dla wycieczek szkolnych 30 gr, z kocem — 50 gr. Łóżka od 1.10 do 1.50 gr — 30 łóżek. Frekwencja zeszłoroczna — 1.516 osób.

10) Schronisko w Sandomierzu, Dom Wycieczkowy P. T. K., ul. im. St. Zeromskiego 6, telefon — 43 (nowocześnie urządzone budynki, wodociąg i kanalizacja). Dla młodzieży szkolnej sala zbiorowa o 30 łóżkach połówkowych z kocami po 50 gr. Poza tym 8 pokoi dwuosobowych zaopatrzonych w pościel; członkowie P. T. K. — po 2 zł od osoby, nieczłonkowie — po 3 zł, jednoosobowy pokój 4 zł, nieczłonkowie 5 zł. Ogółem łóżek 60. Frekwencja ogólna — 1.710 osób.

11) Schronisko Kieleckiego Oddziału P. T. K. na Św. Katarzynie, willa pp. Działkowskich pod Lysicą. Oplata 1.50 do 2.50 zł. Miejsce 40. Frekwencja nie podana.

12) Schronisko P. T. K. w Toruniu, ul. Legionów 24. Miejsce 65. Oplaty dla członków P. T. K. 1 zł, dla nieczłonków 1.50; dla uczniów 60 i 80 gr. Śniadania i kolacje na miejscu. Przystanie zimne i ciepłe. Frekwencja zeszłoroczna — 3.315 osób.

13) Schronisko P. T. K. w Zakopanem, „Dom Wycieczkowy im. ks. Stofarczyka, (ul. Chałubińskiego). Miejsce 100. Łóżka z materacami i pościelą.

Frekwencja w roku ubiegłym znacznie przekroczyła cyfrę łączną — 12.919 osób, gdyż cztery schroniska odnośnych cyfr sprawozdawczych nie nadesłały, a mianowicie: 1) w Wąchocku, 2) Zakopanem, 3) na Ostrowiu Lednickim, 4) na Św. Katarzynie.

Poza tym 10 Oddziałów, a mianowicie:

1) Chojnice, 2) Działdowo, 3) Kielce, 4) Kostopol, 5) Lwów, 6) Łowicz, 7) Łódź, 8) Tarnów, 9) Włocławek, 10) Zamość II. Brasław — opiekują się innymi schroniskami społecznymi i szkolnymi, rozmieszczając wycieczkowiczów i wycieczki.

SEKCJE TURYSTYKI SPECJALNEJ przy Oddziałach P. T. K. uprawiają sport wodny i narciarski. Sekcje turystyki narciarskiej zgłaszają się w charakterze członków do Polskiego Związku Narciarskiego, uzyskując zniżki kolejowe i na sezon zimowy.

Sekcje turystyki wodnej istnieją przy następujących Oddziałach P. T. K.: w Bydgoszczy, Kostopolu, Lwowie i Warszawie.

Sekcje turystyki narciarskiej posiadają Oddziały w Bydgoszczy, Krakowie, Kostopolu, Lwowie i Warszawie.

W Sochaczewie istnieje samodzielna Sekcja Turystyki Wodnej prowadzona przez delegata P. T. K. p. Kazimireza Hugona Badlera. Sekcja Sochaczewska ma za sobą szereg imprez wodnych, głównie sploty długodystansowe.

*

KOMISJA KÓŁ KRAJOZNAWCZYCH MŁODZIEŻY SZKOLNEJ P. T. K. (Sprawozdanie niniejsze złożył przewodniczący Komisji prof. L. Węgrzynowicz). Przewodniczący Leopold Węgrzynowicz, prof. gimn. VII w Krakowie. Skład Zarządu Krakowskiej Komisji Kół Kr. Mł. Szk. był następujący: Józefa Berggruen, dyr. gimn. X w Krakowie, Zofia Czuprynianka naucz. gimn. X w Krakowie, dr Maria Dobrowolska dyr. gimn. VII w Krakowie, Piotr Galas, prof. gimn. w Bochni, Zofia Pawłowska dyr. gimn. Ochrońskiego, dr Tadeusz Seweryn, prof. gimn. I i dyr. Muzeum Etnograf. w Krakowie.

Zarząd Komisji K. K. M. S. zajmował się w r. 1937 organizacją Zjazdu w Pińsku, organizacją obozów wakacyjnych, ustaleniem pewnych tematów do opracowania przez Kola, reorganizacją redakcji Orlego Lotu i organizacją Ośrodka Krajoznawczego.

I. Zjazd w Pińsku. Dzięki współpracy oddziału P. T. K. i koła Młodzieży Państwowego Gimnazjum w Pińsku z panem profesorem Józefem Obuchowskim na czele został zorganizowany Zjazd w Pińsku, Delegatów Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, w którym wzięli udział z ramienia Zarządu Głównego P. T. K.: prezes sen. Z. Beczkowicz i sekretarz dyr. K. Staszewski. Przyjechało z górą 200 osób, które reprezentowały Kola. Równocześnie z obradami delegatów Kół Młodzieży obradowała Komisja K. K. M. S., w którym wzięło udział 12 opiekunów.

II. Obozy instruktorskie. Celem wyszkolenia przewodników instruktorów pracy krajoznawczej zorganizowano dwa obozy wakacyjne. Obóz żeński odbył się w Gibach w pow. suwalskim, kierowniczką była p. mgr. Jadwiga Klimaszewska, asyst. U. S. B. w Wilnie, instruktorkami pp. Helena Kluzekówna (językoznawstwo), Aniela Kluzek-

kówna (przyroda), Anna Kutrzebianka (historia), Lucja Mazurkiewiczówna (etnografia), uczestniczek było 30.

Obóz męski został pomieszczony w zakładzie ks. ks. Salezjanów w Pogrzebieniu na Śląsku, kierował obozem prof. Piotr Galas z Bochni, instruktorami byli prof. Władysław Duchnik (historia), Czesław Blajda (geografia), Józef Nowak (etnografia), Zygmunt Walenta (prehistoria), uczestników było 35.

Tak kierownicy obozów, jak i instruktorzy i instruktorki, pracowali bezinteresownie, za co im składamy serdeczne podziękowanie.

Wyniki obozów w postaci zebranych materiałów zostaną w miarę uzyskanych funduszy opublikowane.

III. Tematy pracy. Zarząd Komisji K. K. M. S. wskazał Kołom następujące tematy do opracowania: 1) Zagadnienie bezrobocia — życie rodziny bezrobotnego; 2) Rola gospodyń wiejskich w odrodzeniu wsi; 3) Rośliny przemysłowe; 4) Przemysł domowy (chałupnictwo); 5) Osadnictwo robotnicze; 6) Zagadnienia urbanistyczne.

Na Zjeździe Okręgowym w Krakowie podał dr St. Leszczycki następujące tematy z zakresu turystyki: 1) Notowanie i zaznaczanie na mapie odkrywek skalnych, jarów, wąwozów, interesujących miejsc, punktów widokowych, źródeł, w szczególności mineralnych; 2) Notowanie ilości urodzin, ślubów, zgonów we wsi według ksiąg parafialnych; 3) Opis wsi letniskowych, domów letniskowych i sfery ich wpływów; 4) Jarmarki i odpusty; 5) Opisy sadów i ogrodów.

IV. Prawa Krajoznawcze. Zarząd K. K. M. S. ustalił następujący tekst praw krajoznawczych:

1. Krajoznawca dąży do poznania ziemi i życia kulturalnego rodaków we wszystkich jego dziedzinach. Interesuje się urządzeniami technicznymi, życiem gospodarczym i społecznym, nauką, sztuką i mową swych ziomków.
2. Krajoznawca odnosi się z czcią do przyrody i pomników kultury, pozostawionych przez minione pokolenia lub stworzone przez współczesnych, stara się je szanować i chronić przed zniszczeniem.
3. Krajoznawca nie tylko sam spełnia gorliwie obowiązki krajoznawcze, ale dąży również usilnie do rozbudzenia podobnych zainteresowań u drugich, ułatwia im poznawanie kraju i ludzi.
4. Krajoznawca interesuje się najżywością sprawami Państwa Polskiego; stara się na każdym kroku czynnie do nich ustosunkować, nie narzeka, lecz działa dla dobra Państwa i Narodu.
5. Krajoznawca kocha swój kraj i pracę swą poświęca dla jego dobra.

V. O r i l o l. Wydawnictwo „Orlego Lotu”, które dotychczas było własnością p. M. Sawickiej

(druk. Orbis) przyjął na własność Zarząd Główny P. T. K., redakcję objął Komitet Redakcyjny z prof. dr Tadeuszem Sewerynem na czele, prenumeratę obniżono do 3 zł rocznie.

Wywiad Krajoznawczy, prowadzony przez naszą młodzież.

VI. Nagrody. Fundusz nagród M. W. R. i O. P. w kwocie 300 zł rozdzieliła Komisja między następujące najwybitniej pracujące Koła: P. Gimn. W Jasle, Piotrkowie, Żywiec, Gimn. SS. Urszulanek w Tarnowie, Szkoła Rzemiosł w Ostrowcu — po 50 zł Gimn. Ż. w Wadowicach i szkoła Powszechna nr 6 w Szopienicach po 25 zł.

VII. Ośrodek Krajoznawczy. Ośrodek zajmuje trzy pokoje przy ul. Pierackiego 25 w Krakowie. Gromadzi się tam prace młodzieży, bibliotekę, wycinki z czasopism, materiał ilustr. Korzysta z niego młodzież, opracowująca pewne tematy i przygotowująca się do wycieczek. Kustoszami poszczególnych działów byli: p. mgr. Janina Klimaszewska, która zaopiekowała się inwentaryzowaniem wycinki z czasopism, p. mgr. Roman Reinfuss przygotowywał rzeczowy katalog biblioteki, p. mgr. Maria Rechanówna — uporządkowała czasopisma, nadto opiekowali się ośrodkiem i pełnili dyżury: p. mgr. Janina Batorówna, Stefania Bochenkówna, Anna Kutrzebianka, Lucja Mazurkiewiczówna, Czesław Blajda, Zygmunt Jarnuszkiewicz, Juliusz Zbyszewski, Stefan Gut, Władysław Duchnik, Roman Kaczmarek. Wszystkim tym osobom składa się podziękowanie za współpracę. Jako dary otrzymaliśmy ofiarowane przez Matkę Szczęsną przeł. SS. Urszulanek w Tarnowie album z rysunkami haftów na czepekach kujawskich i album z rysunkami strojów kobiecych w okolicach Tarnowa, od p. Zygmunta Gorczyńskiego właściciela dóbr z Brzeźnicy koło Czernichowa wieniec dożynkowy, gwiazdę, kapliczkę z r. 1832, i kaftan krakowski, od p. mgr. Jadwigi Klimaszewskiej z Wilna tkaninę lnianą jako nakrycie na stół, pol-

ska Akademia Umiejętności ofiarowała swoje wydawnictwa z zakresu etnografii i historii sztuki. Ofiarodawcom składamy za te dary serdeczne podziękowania.

VIII. Współdziałanie Zarządu Głównego. Z uznaniem podnieść należy żywe zainteresowanie się Zarządu Głównego P. T. K. sprawami Komisji K. K. M. S. czego wyrazem była osobista interwencja prezesa P. T. K. sen. Beczkowicza u władz Szkolnych i jego udział w Zjeździe w Pińsku i w posiedzeniu Komisji K. K. M. S. w Krakowie. Zarząd Główny wydelegował dyr. K. Staszewskiego jako stałego delegata dla spraw Kół Młodzieży, który wziął udział w jednym z posiedzeń Zarządu Komisji K. K. M. S. w Krakowie.

IX. Współdziałanie Władz Szkolnych: Dzięki zabiegom Zarządu Głównego wydało M. W. R. i O. P. okólnik polecający organizację Kół krajoznawczych młodzieży szkolnej (Dz. U. z dn. 20/XI 1937 r. L. 9). W ślad za tym okólnikiem wydały wszystkie kuratoria i Wydział Oświecenia w Katowicach analogiczne okólniki i wydelegowały pp. wizytorów, którzy mają poruczoną specjalną opiekę nad Kółkami.

Za tak poważne poparcie naszej organizacji składamy serdeczne podziękowanie dyr. Departamentu dr M. Polakowi, który, odkąd nasza organizacja powstała, na wszystkich swoich stanowiskach odniósł się do niej z serdeczną życzliwością.

X. Wydawnictwa. Zarząd Komisji K. K. M. S. wydał w roku 1937 jako wynik prac obozu instruktorskiego, zarys monograficzny „Podegrodzie”, który przygotował do druku prof. J. Staśko, nadto kwestionariusze: „Opis dzielnicy wielkiego miasta”, „Wskazówki do gromadzenia materiałów ludoznawczych” i ulotki: „Idea i cele obozów krajoznawczych” i „Odpowiedź kołom, pytającym się co robić”, następnie przystąpił do opracowania książeczki zawierającej regulamin, instrukcje i wszystkie dotychczas wydane kwestionariusze, a która ukaże się w roku 1938.

Wydatną działalność ujawniło Wileńskie Koło Opiekunów Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. W roku bieżącym na ogólną liczbę 28 Szkół Średnich wileńskich Kół mamy 19. Oprócz tego na terenie Kuratorium istnieje Kół 15, z którymi Koła wileńskie utrzymują doraźny luźny kontakt. Najdawniejsze Koła istnieją od roku 1922. Liczba członków w Kółkach waha się od kilku do 100 kilkudziesięciu, różnego wieku i narodowości. Koła nie istnieją przeważnie w szkołach zawodowych z powodu przeładowania zajęciami, w szkołach powszechnych zaś z powodu ogólnego nastawienia krajoznawczego całego programu tych szkół. Organami wiążącymi Koła na terenie Wilna

jest Centrala Przewodników Kół Krajoznawczych, dokąd dostaje się młodzież po praktyce, kursach i egzaminach przed Komisją egzaminacyjną członków Zarządu P. T. K. (dyr. W. Studnicki, dr Jerzy Orda, M. Rosiak, Z. Domaniewska). Centrala zajmuje się kształceniem przewodników na zebraniach dyskusyjnych, odczytach, wycieczkach bliższych i dalszych, a w sezonie wycieczkowym, tj. od kwietnia do listopada oprowadzaniem przybywających wycieczek młodzieży z kuratorium i z całej Polski. W 10 Kółach mamy 32 przewodników i absolwentów 21.

Wycieczki oprowadza Centrala po parę set z górą rocznie. Cyfra oprowadzonych wznosi się od 6.000 do 10.000. Dopomaga w oprowadzaniu wycieczek dorosłych Związek Propagandy Turystycznej. W roku obecnym mamy na kursach repetycyjnych 53 kandydatów z 8 szkół z przewagą chłopców.

Organem jednoczącym jest również Koło Opiekunów Kół Krajoznawczych, które przez osobę sekretarki znajduje się przy Kole Gimn. E. Orzeszkowej (NN dziennika podawczego 700 rocznie), zwołuje zebrania międzyszkolne, gdzie się omawiają plany pracy i sprawozdania (około 6 rocznie).

Jednoczą działania Kół również instruktorzy, tj. członkowie Kół, którzy otrzymali stopień instruktorski na obozach instruktorskich Kół krajoznawczych; w Wilnie mamy instruktorów 4.

Z wycieczki Koła Krajoznawczego gimn. E. Orzeszkowej w Wilnie, Bukiszki, Szkoła Rolnicza.

Poczynania międzyszkolne. W roku bieżącym Koła wystąpiły na Zjeździe Opiekunów Kół Krajoznawczych, dając szereg referatów i pokazów. Na zjeździe Kierowników schronisk — dały pokazy. Wieczornice międzyszkolne odbyły się w Kółkach: gimn. Zygmunta Augusta, gimn. E. Orzeszkowej, gimn. Nazaretanek, gimn. Benedyktynek, w tychże Kółkach odbyły się również odczyty dla Kół.

Kontakt Kół z Instytucjami Naukowymi i Krajoznawczymi: Koła

wileńskie jak i głą dawnych, pozostają w żywym kontakcie z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym i Zakładem Etnologii U. S. B. i Związkiem Propagandy Turystycznej w Wilnie. Młodzież uczęszcza na wszelkie zebrania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, pomaga w pracach kancelaryjnych P. T. K. itp. Dla Zakładu Etnologii wypełnia kwestionariusze różnorodne, przywozi próbki, okazuje, bierze udział w wycieczkach Z.P.T., a absolwenci przewodnicy przechodzą do grupy przewodników w Z. P. T.

Dla Zakładu Etnologii w roku bieżącym na 90 kwestionariuszy tkackich — rozdanych Koła wypełniły kwestionariuszy 42. Nagrody zespołowe otrzymały Koła Gimn. Białoruskiego, Sem. Prawosławnego Duchownego, Zygmunta Augusta i gimn. SS. Nazaretanek i 15 indywidualnych. Kwestionariusze te były obszerne i trudne. Pytań 45, dotyczących 3 poszczególnych gospodarstw. Kwestionariuszy Bożego Narodzenia (70 pytań), wypełniono 30. Rozdano kwestionariusze Wielkanocne, kwestionariusz „Dziadów” i kwestionariusz Narzędzi Muzycznych.

Wydatną pracę prowadzą Koła Warszawskie, nad którymi czuwa Koło Opiekunów Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Warszawie. Powołana przez Zarząd Główny Warszawska Komisja K. Kr. Mł. Szk. pod przewodnictwem sen. Beczkowicza będzie miała za zadanie koordynację poczynań Kół nie tylko Warszawy, ale i terenów przyległych.

Jak mówią sprawozdania, 31 Oddziałów P. T. K. utrzymuje kontakty ze 140 Kółami Kół Kr. Młodzieży Szkolnej P. T. K.

Plan pracy Towarzystwa na rok 1938/39. Jednocześnie ze stałym rozrostem Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, ujawniającym się w zwiększaniu liczby członków, Oddziałów, Okręgów, wreszcie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, winna postępować sprawność organizacyjna Towarzystwa w ramach jego wszystkich komórek organizacyjnych, stałe dostosowanie metod pracy do zmieniających się warunków życia przy zachowaniu niezmiennego pionu ideowego Towarzystwa, wypróbowanego w ciągu 30-letniego istnienia naszej organizacji.

Władze państwowe oraz czynniki społeczne coraz bardziej doceniają wielką rolę wychowawczą krajoznawstwa oraz rolę gospodarczą należycie zorganizowanej turystyki i coraz częściej zwracają się do naszej organizacji o współpracę i współdziałanie.

Pragnąc dobrze przygotować naszą organizację do wylaniających się coraz to nowych zagadnień, Zarząd Główny wysuwa na rok przyszły jako naczelną zadanie — wzmocnienie i usprawnienie wszystkich komórek organizacyjnych P. T. K. i przystosowanie ich do aktualnych zadań.

Dlatego też naczelnym hasłem na rok najbliższy będzie: **wzmocnić, usprawnić i upowszechnić działalność Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.**

W związku z powyższym hasłem szczególny nacisk Towarzystwa położony zostanie na stronę organizacyjną.

W tym celu niezbędnym będzie:

- a) przeprowadzenie dyskusji we wszystkich komórkach organizacyjnych Towarzystwa oraz na łamach naszej prasy na temat bliższych i dalszych zadań krajoznawstwa oraz metod pracy dostosowanej do wymagań współczesnego życia polskiego;
- b) podanie opracowanych wyników dyskusji do wiadomości wszystkich komórek organizacyjnych P. T. K. dla pogłębienia zainteresowania członków sprawami krajoznawstwa oraz wyzyskania ich w pracach krajoznawczych na swoim terenie;
- c) położenie specjalnego nacisku na sprawne funkcjonowanie Okręgów i Oddziałów P. T. K., utrzymanie stałego osobistego kontaktu między Zarząd Głównym i Okręgami, oraz Oddziałami i Okręgami;
- d) wyzyskanie prasy i radia dla celów propagandy.

W zakresie działalności programowej usprawnienie prac osiągać będziemy przez:

- a) roztoczenie opieki nad ruchem wycieczkowym, wyzyskanie schronisk P. T. K. dla celów wychowania krajoznawczego i propagandy naszych celów, rozplanowanie akcji zagospodarowania dla celów turystycznych kilku najważniejszych w Polsce pod względem turystycznym terenów.
- b) powołanie inspektora muzeów P. T. K., zorganizowanie zjazdu kustoszów muzeów P. T. K.;
- c) nawiązanie bliższego kontaktu Oddziałów z Kółami Krajoznawczymi Młodzieży Szkolnej i roztoczenie nad tymi Kółami opieki;
- d) propaganda i rozpowszechnienie wydawnictw P. T. K.

Działając we wspólnym interesie, wszystkie komórki organizacyjne Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego muszą w najbliższym roku działalności ujawnić maksimum oddania i energii dla usprawnienia Towarzystwa.

Z E S T A W I E N I E
prac Oddziałów P. T. K. w roku 1937 (w porządku alfabetycznym.)

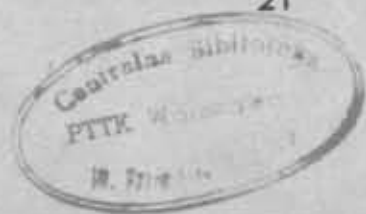
L. p.	Siedziba Oddziału	Liczba członków	Liczba zebrań i posiedzeń Zarządu	Liczba odczytów i pogadanek	Wycieczek zorganizowano	Wycieczek przyjeżdżających	Liczba wydań własnych w 1937 r.	Liczba nakładów	Czy posiada zbiory muzyczne w bibliotece	Liczba fotografii	Liczba przesyłek	Czy jest schronisko	Frekwencja w schronisku	Liczba delegatów krajowa, młodzież (§ 47)	Czy jest poradnia krajoznawcza	Czy zorganizowano wyprawę	Wpływy roczne		Wydaki roczne	
																	zł	gr	zł	gr
1	Baranowice	478	16	1	3	4	—	—	tak	—	—	tak	17	—	1	—	4.338	60	3.517	35
2	Brześć n/Bugiem	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Bydgoszcz	330	14	6	29	6	—	—	tak	156	2	tak	1.146	13	tak	—	5.651	86	5.356	56
4	Brasław	35	1	—	—	2	1	—	tak	10	—	tak	50	—	tak	—	787	77	266	95
5	Białystok	187	38	4	28	—	1	300	—	307	160	60	—	—	1	tak	1.267	04	3.009	94
6	Chełmno	104	10	2	—	30	1	1.200	—	100	—	nie	—	—	—	—	648	04	503	35
7	Chojnice	67	17	2	7	—	2	1.000	—	—	—	tak	104	2	—	tak	335	50	—	—
8	Dubno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Działdowo	62	7	3	4	2	2	1.800	—	—	—	tak	—	1	tak	—	104	55	40	35
10	Dawidgródek	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	nie	—	1	—	—	123	—	68	90
11	Gniezno	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gdynia	303	8	—	8	1	—	—	66	40	—	nie	—	—	—	—	1.910	34	4.474	40
13	Głębokie	50	2	—	3	62	1	600	tak	225	289	—	—	—	—	tak	1.401	70	500	65
14	Grodno	99	8	8	1	—	—	—	tak	489	180	tak	77	2	tak	—	604	25	536	36
15	Grudziądz	98	7	7	10	7	—	—	tak	34	350	tak	—	—	tak	—	1.344	66	1.167	25
16	Inowrocław	93	6	2	47	1	—	—	tak	621	149	—	—	1	tak	—	792	10	760	39
17	Kielce	140	—	3	5	42	3	1.500	tak	407	—	—	1.203	15	tak	—	3.641	07	3.641	07
18	Końskie	50	4	2	1	—	1	—	tak	—	—	—	—	—	—	—	766	34	896	67
19	Kraków	261	7	14	28	1	1	3.000	tak	407	—	1	—	—	tak	—	2.597	17	2.642	93
20	Kazimierz Dolny	26	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118	95	208	57
21	Kalisz	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Kobryń	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Koscielna	70	20	3	3	6	—	—	—	—	—	tak	26	2	—	—	491	80	620	05
24	Kutno	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	152	—	85	05
25	Kostopol	52	7	—	2	55	—	—	—	46	148	—	—	—	tak	—	2.104	01	2.044	33
26	Lublin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Lwów	431	17	36	65	43	2	700	—	701	629	272	—	2	tak	—	7.156	33	7.440	05
28	Lida	75	6	—	—	—	—	—	—	86	24	—	—	1	tak	—	965	70	724	55
29	Lidzbark	25	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54	00	2	00
30	Lomża	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Łódź	430	—	32	26	—	—	—	—	691	—	766	—	1	—	—	—	—	—	—
32	Łęczyca	61	4	—	1	43	—	—	tak	15	10	—	—	—	tak	—	4.928	06	4.745	82
33	Łowicz	87	5	4	2	—	—	—	tak	141	—	—	—	—	tak	—	2.832	02	2.809	49
34	Łuck	204	13	1	3	3	3	41.279	—	320	197	tak	—	—	tak	—	3.857	95	4.955	95
35	Miechów	51	2	1	—	—	—	—	tak	65	—	—	—	—	—	—	246	45	231	00
36	Mszczonów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Nowogródek	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Nieśwież	40	2	2	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	tak	—	364	00	206	30
39	Nowa-Wieś Śląska	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*1) Kola, z którymi Oddział utrzymuje kontakt.

(ciąg dalszy)

Lp.	Siedziba Oddziału	Liczba członków	Liczba zebrań i posiedzeń Zarządu	Liczba odczytów i pogadanek	Liczba odczytów zorganizowanych	Liczba wycieczek przyjęto	Liczba wydań własnych w 1937 r.	Liczba nakładów	Czy posiada zbiory muzealne	Liczba dzieł w bibliotece	Liczba fotografii	Liczba przezroczny	Czy jest schronisko	Frekwencja w schronisku	Liczba kół krajozn. młodzieży	Liczba delegatur (§ 47)	Czy jest poradnia krajoznawcza	Czy zorganizowano wystawę	Wpływy roczne		Wydatki roczne	
																			zł	gr	zł	gr
40	Ostrowiec Kielecki	223	19	—	4	8	—	—	tak	856	708	—	—	—	2	2	tak	—	3.490	90	3.320	58
41	Ostrów Wielkopolski	65	3	—	4	—	—	—	—	15	—	—	—	—	1	—	—	—	553	13	568	65
42	Ostróg n/Horyniem	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	50	41	05
43	Opatów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
44	Olkusz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	Pionki	197	11	1	4	—	—	—	—	247	—	—	—	—	—	—	—	—	1.693	10	3.533	06
46	Fabianice	50	11	3	1	7	—	—	tak	200	410	25	—	—	—	—	—	—	1.225	00	1.123	11
47	Piotrków Tryb.	80	2	—	2	—	—	—	tak	2000	56	100	—	—	1	—	—	—	785	77	930	39
48	Pińsk	252	43	2	4	—	—	—	tak	651	260	—	—	—	1	4	tak	—	4.119	35	3.574	47
49	Poznań	688	24	2	32	16	—	—	—	517	480	84	—	—	34	14	tak	—	12.366	91	10.686	59
50	Pszczyna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
51	Płock	75	7	5	4	1	—	—	—	32	—	—	—	—	3	—	tak	—	668	90	1.178	03
52	Radom	146	9	4	6	1	—	—	—	560	63	—	—	—	1	—	tak	—	1.718	46	2.358	14
53	Radzyń Podlaski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Równe	288	10	—	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	tak	—	2.381	34	894	47
55	Suwałki	126	16	—	—	—	—	—	tak	47	—	—	—	—	—	14	tak	—	30.510	86	30.751	43
56	Sandomierz	90	6	—	—	—	—	1500	tak	560	63	—	2 schr.	3543	2	—	tak	—	9.480	62	7.871	58
57	Starachowice	256	5	2	5	1	—	—	tak	587	—	—	tak	1710	1	4	tak	—	3.181	05	3.383	89
58	Siedlce	60	6	1	1	—	9	—	tak	87	—	—	tak	—	3	—	tak	—	230	00	80	25
59	Słonim	72	5	—	—	—	—	—	tak	—	—	—	tak	—	4	—	tak	—	446	50	326	50
60	Szamotuły	36	1	3	15	17	—	—	tak	—	120	—	tak	—	—	1	tak	—	316	22	297	00
61	Świętochłowice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	Sochaczew	12	12	3	1	—	—	—	tak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	Skiernewice	16	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	23	00	120	68
64	Święciany	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	69	25	40
65	Stołpce	47	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	tak	—	138	35	64	90
66	Tarnów	41	1	—	1	—	—	—	—	214	13	—	—	—	—	—	tak	—	31	00	82	35
67	Tomaszów Lubelski	36	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	25	40	20	80
68	Tomaszów Mazowiecki	28	2	6	6	4	—	—	tak	190	—	—	—	—	—	—	tak	—	1.093	60	1.226	46
69	Toruń	190	5	—	13	202	1	—	—	309	—	—	tak	3188	1	—	tak	—	7.562	66	7.543	61
70	Tarnobrzeg	35	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
71	Tuchola	29	4	3	—	2	—	—	tak	337	25	—	tak	3188	—	—	tak	—	4	70	—	—
72	Wolkowysk	85	7	—	8	—	—	—	tak	4525	680	—	tak	—	16	—	tak	—	1.201	75	703	70
73	Warszawa	1.321	27	7	80	—	1	3.000	tak	19.923	10.000	19.923	tak	—	19	—	tak	—	20.773	24	17.449	96
74	Wilno	158	19	7	2	—	—	—	—	2.464	—	2.464	tak	—	19	tak	—	—	2.970	71	1.340	70
75	Włocławek	154	12	4	5	18	2	1.500	tak	447	—	627	—	—	4	—	tak	—	11.706	—	2.085	15
76	Włodzimierz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	Zamość	73	7	4	3	—	—	900	tak	93	91	—	tak	—	—	—	—	—	1.178	75	1.261	67
78	Znin	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem		9.247	213	481	609	35	57.279	25	16.603	15.044	24.784	18	12.654	139	54	27	18	170.223	68	130.938	36	

) w tem 2 filiny

UKAZAŁ SIĘ ZESZ. 5

Słownika Geograficznego Państwa Polskiego i Ziem Historycznie z Polską Związanych

Wydawany obecnie tom pierwszy Pomorze Polskie—Pomorze Zachodnie—Prusy Wschodnie składać się będzie z około 14 zeszytów czteroarkuszowych (ponad 900 dwuszpaltowych stron druku).

W opracowaniu: Region Śląski

**WYDAWNICTWO POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO
Z ZASIĘKU FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ J. PIŁSUDSKIEGO**
REDAKTOR NACZELNY PROF. STANISŁAW ARNOLD

Słownik Geograficzny Państwa Polskiego można nabywać drogą prenumeraty w Administracji SGPP lub w księgarniach.

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na I tom należy zgłaszać do Administracji SGPP pisemnie, ustnie lub telefonicznie, wpłacając z góry należność za 10 zeszytów w kwocie zł 27.— na konto czekowe PKO Słownika Geograficznego. Należność za zeszyty następne (11 i dalsze) w kwocie zł 2.70 za zeszyt należy wpłacać po ich dostarczeniu. Prenumeratę można również wpłacać za każdy zeszyt oddzielnie, po jego dostarczeniu w kwocie zł 3.—. Uprzednio jednak należy przesać do Administracji Słownika podpisaną deklarację na prenumeratę całego tomu i wpłacić zł 6.—, jako należność za zeszyt pierwszy i ostatni. (Wpłacać należy tylko na konto czekowe PKO).

Członkowie Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego korzystają z 10% ulgi.

Cena tomu po ukazaniu się całości zostanie podwyższona.

Dotychczasowa cena będzie utrzymana dla deklarującego prenumeratę następnego tomu.

Wszelkich informacji udziela: Redakcja i Administracja Słownika Geograficznego Państwa Polskiego, Warszawa, Nowy Świat 19, telefon 2-26-72, godziny 9 — 14.

**K o n t o c z e k o w e P K O Nr 25.195:
„Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. Rachunek Słownika Geograficznego”.**

Z I E M I A

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO •
KRAJOZNAWCZY MIESIĘCZNIK ILUSTROWANY • POLECONY
PRZEZ MINISTERSTWO W. R. i O. P. • KORZYSTA Z ZASIŁKU
FUNDUSZU KULTURY NARODOWEJ

REDAKTOR: ALEKSANDER PATKOWSKI
WYDAWCA: POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE
REDAKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA, UL. NOWY ŚWIAT 19, II p TELEFON 644-42

WARUNKI PRENUMERATY ZNIŻONE:

a) <u>Krajowa:</u>	a) Prenumerata obniżona specjalnie dla Członków i Oddziałów P. T. K., Instytucyj i Organizacyj społecznych i kulturalnych, Szkół i Bibliotek:
Rocznie Zł 15.-	Rocznie Zł 10.-
Półrocznie 8.-	Półrocznie 6.-
Kwartalnie 4.50	Kwartalnie 3.50
b) <u>Zagraniczna:</u>	
Rocznie Zł 20.-	
Półrocznie 11.-	
Kwartalnie 6.-	

Cena numeru pojedynczego Zł 1.50

Cena numeru podwójnego Zł 2.50

Cena numeru niniejszego Zł 1.50

Numery okazowe na
żądanie wysyłamy
gratis

CENA OGŁOSZEŃ: • Cała stronica zł. 200 • pół stronicy zł. 120 •
jedna trzecia stronicy zł. 75 • ćwierć stronicy zł. 60 • jedna szóstą stronicy
zł. 50 • minimum zł. 20 • Przy parokrotnych ogłoszeniach rabat od 5-20%

Administracja prosi o wpłacanie należności za prenumeratę, ogłoszenia lub pojedyncze
numery „ZIEMI” jedynie

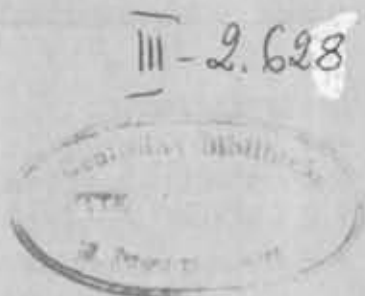
na konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędności

Nr. 27.441

(nie na inne konta P. T. K.)

A T M E

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO ZA 1937 ROK

PRELIMINARZE BUDŻETOWE NA 1938 ROK:

- a) Zarządu Głównego,
- b) „Ziemi”,
- c) „Orlego Lotu”,
- d) „Słownika Geograficznego P. P.”

KWIECIEŃ 1938 ROKU

WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 19, m. 4 • TELEFON 6.44-22

Bilans Zarządu Głównego i „Ziemi”

Stan czynny

Kasa Zarządu Głównego			363	45		
Kasa „Ziemi”			1.213	27		
P. K. O. Nr 4646 — Zarząd Główny			30	90		
P. K. O. Nr 27441 — „Ziemia”			386	30		
K. K. O. powiatu warszawskiego			12	48	2.006	40
Dłużnicy:						
„Ziemi”: Oddział Warszawski za prenumeratę	700	—				
Słownik Geograficzny	390	23				
Biblioteka Uniwersytu J. Piłsudskiego	20	—	1.110	23		
Zarządu Głównego: Sekcja Turystyki Wodnej — pożyczka						
Słownik Geograficzny — zaległe komorne	1.872	—				
Oddział Warszawski — zaległe komorne Tow. Higienicznego	451	54				
Wystawa Świętokrzyska w Kielcach	4.968	20				
Wystawa Świętokrzyska w Kielcach	709	19				
Olszewicz — dług za pracę (Hist. Kraj. Polsk.)	3.000	—				
Różni	230	—				
Oddziały z rozrachunków	378	05	11.608	98	12.719	21
Nieruchomości:						
Dom Wycieczkowy w Zakopanem					160.250	—
Ruchomości:						
W Domu Wycieczkowym w Zakopanem			8.220	—		
W biurze Zarządu Głównego			3.664	35	11.884	35
					186.859	96

Warszawa, dnia 3 kwietnia 1938 r.

Prezydium Zarządu

(-) Z. BECZKOWICZ, prezes,

na dzień 31 grudnia 1937 r.

Stan bierny

Mapy Dworcowe					336	50
Wierzyciele:						
„Ziemi”: J. Świętoński za druk	7.151	—				
Wierzbicki za klisze	1.034	50				
Dawidowicz i Kempński za papier	2.030	87				
Honoraria autorskie	2.119	14				
Poddębski za fotografie	12	—				
„Adrema” za drukarkę i różne	370	57	12.718	08		
Zarządu Głównego: Świętoński za druk	32	—				
K. K. O. pożyczka dla sekcji Turystyki Wodnej	1.372	—				
Borkowska — administratorka Domu Wycieczkowego w Zakopanem	94	30				
Popławska — była administratorka Domu Wycieczkowego w Zakopanem	100	—				
Różni z rozrachunków	720	—				
Heilpern za koce	99	80				
Oddziały z rozrachunków	59	82				
Towarzystwo Higieniczne — zaległe komorne	7.038	—				
T-wo Ubezpieczeń — zaległe komorne	500	—				
Wytwórnia Uzbrojeniowa za maszynę F K.	848	—				
Inni	43	—	10.906	92	23.625	—
Fundusz Amortyzacyjny:						
2% na amortyzację nieruchomości			9.486	—		
10% „ „ „ ruchomości			2.866	94	12.352	94
Kapitał:						
na 1/I 1937 r.			155.586	—		
mniej strata za r. 1937			5.040	48	150.545	52
					186.859	96

Głównego P. T. K.

(-) K. STASZEWSKI, sekretarz, (-) E. MIEROSZEWICZ, skarbnik

Obroty i R-k Zysków i Strat Zarządu Głównego P.T.K. i „Ziemi” za rok 1937

	Obroty w 1937 r.		R-k Zysków i Strat w 1937 r.	
	dochody	wydatki	zyski	straty
Stan gotówki na 1/I 1937 r.				
Kasa				
P. K. O. Zarząd Główny				
P. K. O. „Ziemia”				
K. K. O. pow. warszawskiego	801	11		
„Ziemia”				
wydatki łącznie z nieuregulow. r-kami na 31/XII 37 r.				
za druk		7.157,30		
za papier		3.409,27		
za klisze		1.827,04		
fotografie		256,05		
honoraria autorskie		1.907,34		
inne		649,83		
udział w kosztach administr.		2.400,—		
pensja p. Miketty i ubez. 600 + 51,03		651,03		
za nabytą maszynę „Andrema”		930,77		
		19.188,63		
mniej niezapl. r-ki z 1936 r.		7.341,20		
koszty za rok 1937		11.847,43		
wpływ za prenumeratę		11.666,74		
za sprzedaną makulaturę		378,—		
subwencja Min. W. R. i O. P.		1.000,—		
„ Prezyd. Rady Ministrów	15.044	74		4.143 89
Opłaty członkowskie na rzecz Zarządu Gł. P. T. K.				
wpłynęło w 1937 roku	14.522	27	14.522	27
Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży				
udzielone subwencje		250 —		250 —
Mapy dworcowe				
drobne wydatki		31 50		
Koszty administracyjne				
Komorne		3.750,—		
Drobne remonty lokalu		92,—		
Światło 354,66. opał 123,45. gaz 92,41		570,62		
Telefon		575,11		
Pensje 3.976,28. ubez. 394,48. pom. biur. 1.097,90		5.468,66		
Tramwaje i dorożki		350,40		
Materiały piśm. 583,10. porto 1.830,21		2.413,31		
Różne		861,40		
Amortyzacja		4.077,94		
		18.159 44		
Do przeniesienia	30.368	12	37.629 57	14.522 27 4.393 89

	Obroty w 1937 r.				R-k zysków i strat w 1937 r.			
	dochody		wydatki		zyski		straty	
Z przeniesienia	30.368	12	37.629	57	14.522	27	4.393	89
Zwrot różnych wydatków								
Ziemia za koszty administr.	2.400.—							
Słown. Geogr. komorne 1.800.—, światło 87.54	1.887.54							
Zwrot porta	287.32		4.574	86			13.584	58
Różne wydatki ogólne								
Koszty podróży czł. Zarz. na posiedzenia i wizytacje	1.106.05							
Nalepki L. P. T. i inne	2.888.49		3.994	54			3.994	54
Schroniska								
Dom Wyc. w Zakopanem	595.—							
„ składki ubezp.	170.—							
	765.—							
mniej wpływy	710.89							
Dzierżawa ziemi nad Wigrami	64.50		118	61			118	61
Subwencje otrzymane								
Ministerstwo W. R. i O. P.	2.650.—							
Prezydium Rady Ministrów	1.500.—							
P. K. O.	1.000.—		5.150	—	5.150	—		
Różne dochody								
Za nalepki L. P. T., z likw. oddz. w Przeworsku, sprzedane papiery ½ i różne drobne			2.473	37	2.473	37		
Subwencje udzielone								
Oddział Lida	29.50							
„ Lwów	1.717.—							
„ Łęczycza	100.—							
„ Toruń	343.—							
„ Warszawa	2.000.—							
Muzeum Włocławek	705.—							
„ Sandomierz	200.—		5.094	50			5.094	50
Dłużnicy Z. Gł.								
Stan na 1/I 1937 r.	13.652.76							
przybyło	1.136.02							
ubyło	3.179.80		3.179	80				
Stan na 31/XII 1937 r. (patrz stan czynny bilansu)	11.608.98							
Do przeniesienia	45.746	15	47.973	24	22.145	64	27.186	12

	Obroty w 1937 r.				R-ki zysków i strat w 1937 r.			
	dochody		wydatki		zyski		straty	
Z przeniesienia	45.746	15	47.973	24	22.146	64	27.186	12
Dłużnicy „Ziemi”								
Stan na 1/I 1937 r.	1.616.40							
przybyło	20.—		1.636.40				20	
ubyło		526	526.17	17				
Stan na 31/XII 1937 r. (patrz stan czynny bilansu)								1.110.23
Wierzyciele Z. Gł.								
Stan na 1/I 1937 r.	15.365.07							
przybyło	1.958.—		17.323.07		1.958			
ubyło			6.416.15	15		6.416		
Stan na 31/XII 1937 r. (patrz stan bierny bilansu)								10.906.92
Wierzyciele „Ziemi”								
Stan na 1/I 1937 r.	7.341.20							
przybyło	9.342.38		16.683.58	38	9.342			
ubyło			3.965.50	50		3.965		
Stan na 31/XII 1937 r. (stan bierny bil.)								12.718.08
Ruchomości								
za nabytą maszynę FK	1.280.—							
za kasę ogniotrwałą	110.—							
półka 40.—, stół do masz. 21— drobne 3,35	64.35					1.454		35
Sumy przechodnie								
za przeniesione na odpowiednie r-ki	1.364	77	1.179	77				
Fundusz Amortyzacyjny								
2% na amortyz. nieruchom.	3.076 —							
10% „ ruchomości	1.001.94				4.077	94		
Stan gotówki na 31/XII 1937 r.								
Kasa Zarządu Głównego	363.45							
Kasa „Ziemi”	1.213.27							
P. K. O. Zarządu Głównego	30.90							
P. K. O. „Ziemi”	386.30							
K. K. O. pow. warszawskiego	12.48				2.006	40		
Kapitał								
Strata za 1937 rok					5.040	48		
	63.015	41	63.015	41	27.186	12	27.186	12

Prezydium Zarządu Głównego

(-) Z. BECZKOWICZ prezes

(-) K. STASZEWSKI sekretarz (-) E. MIEROSZEWICZ skarbnik

Warszawa, dnia 3 kwietnia 1938 r.

Preliminarz budżetowy Zarządu Głównego na rok 1938

Wpływy

Wydatki

I. Opłaty członkowskie		16 500.—	I. Biurowe		14.800.—
a) bieżące	12.000.—		1. Osobowe		6.600.—
b) zaległe	2.000.—		a) sekretarz Biura 150×12	1.800.—	
c) członkowie korespond.	2.500.—		b) pracownik 100×12	1.200.—	
II. Udział w kosztach admin.		6.000.—	c) buchalteria 100×12	1.200.—	
a) Słownik Geograficzny	2.000.—		d) pomoc biurowa	500.—	
b) „Ziemia”	3.000.—		e) goniec 100×12	1.200.—	
c) z podnajmu	1.000.—		f) świadczenia socjalne	700.—	
III. Subwencje		24.500.—	2. Lokal		4.300.—
a) na muzea	3.000.—		a) komorne 250×12	3.000.—	
b) na schroniska	9.000.—		b) podatek	360.—	
c) na Kom. Kół Kraj.	1.500.—		c) światło	340.—	
d) na wydawnictwa	6.000.—		d) opał	200.—	
e) na różne cele specjalne	2.000.—		e) porządek i remonty	200.—	
f) na cele ogólne	3.000.—		f) różne lokalowe	200.—	
IV. Różne		500.—	3. Administracja		3.900.—
			a) telefon	600.—	
			b) porto	1.800.—	
			c) sprzęt biurowy	400.—	
			d) materiały piśmienne	600.—	
			e) przejazdy tramwajowe	300.—	
			f) różne administracyjne	200.—	
			II. Organizacja		3.600.—
			a) Walny Zjazd Delegatów	500.—	
			b) posiedzenie Zarz. Główn.	800.—	
			c) posiedzenia komisji	200.—	
			d) dotacje dla okręgów	1.500.—	
			e) wizytacje i inspekcje	200.—	
			f) różne organizacyjne	400.—	
			III. Propaganda		1.100.—
			IV. Subwencje		23.000.—
			a) na muzea:		
			wydatki rzeczowe 2.000.—		
			instruktor 1.000.—	3.000.—	
			b) na schroniska	9.000.—	
			c) na Kom. Kół Kraj.	2.000.—	
			d) na wydawnictwa	6.000.—	
			e) na różne cele specjalne	2.500.—	
			f) na oddziały	500.—	
			V. Spłata zobowiązań i amortyz.		5.000.—
		47.500.—			47.500.—

Prezydium Zarządu Głównego P. T. K.
 (—) Z. BECZKOWICZ, prezes. (—) K. STASZEWSKI, sekretarz
 (—) E. MIEROSZEWICZ, skarbnik

Warszawa, dnia 3 kwietnia 1938 r.

Preliminarz budżetowy «ZIEMI» na rok 1938.

Wpływy		Wydatki	
I. PRENUMERATA:	17.500	I. KOSZTY WYDAWNICZE:	15.840
a) bieżąca	7.000	1) Płace redakcyjne:	2.400
b) zaległa	1.500	a) sekretarz 200 × 12	
c) Z. N. P.	8.000	2) Nakład drukarski:	13.440
d) sprz. dor. ogłoszen.	1.000	a) druk i skład 300	
		kol. × 18 zł	5.400
II. Subwencje	7.000	b) papier	3.600
		c) klisze 150 × 12	1.800
		d) fotografie	240
		e) honoraria	2.400
		II. KOSZTY ADMINISTRACYJNE:	6.210
		1) Osobowe	2.300
		a) pracownik	1.800
		b) świadczenia	200
		c) pomoc	300
		2) Biurowe:	3.910
		a) udział w kosztach	3.000
		b) różne	550
		c) specjalne	360
		III. SPŁATA ZOBOWIĄZAŃ	2.450
	24.500		24.500

Preliminarz budżetowy „Orlego Lotu” na rok 1938

	zł rocznie		zł rocznie
I. PRENUMERATA:		I. KOSZTY WYDAWNICZE:	
a) prenumerata bieżąca 400 egz.	1.200,—	1. Nakład drukarski:	
b) wpływy za ogłoszenia	—	a) druk i papier	1.200,—
II. SUBWENCJE	1.500,—	b) okładki	200,—
		c) klisze	600,—
		d) honoraria autorskie	300,—
		II. KOSZTY ADMINISTRACYJNE:	
		1. osobowe	300,—
		2. porto	100,—
	2.700,—		2.700,—

Prezydium Zarządu Głównego P. T. K.

(-) Z. BECZKOWICZ prezes

(-) K. STASZEWSKI sekretarz

(-) E. MIEROSZEWICZ skarbnik

Sprawozdanie finansowe „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego” za rok 1937

Wpływy		Wydatki			
				Prelimi- nowano	Wydano
Pozostałość z r. 1936 w PKO		18,88	1. Place redakcyjne	14.727,68	8.457,09
1. Subwencje:			2. Koszty druku	23.060,00	8.442,30
a) F. K. N. J. P.	30.360,00		3. Honoraria	21.550,00	13.267,22
b) Instytut Śląski	3.500,00	33.860,00	4. Wyjazdy redakcyjne	2.500,00	775,55
2. Prenumerata		3.042,16	5. Pomoce naukowe	300,00	206,88
3. Dochody różne (% w PKO)		1,45	6. Wydatki lokalowe	2.505,00	3.057,05
			7. Koszty kancelaryjne i porto	1.600,00	823,83
			8. Propaganda i reklama	4.000,00	77,12
			9. Fundusz Redaktora	400,00	—
			10. Wierzyciele	—	1.790,00
			Pozostałość na 31.XII.1937:	70.642,68	36.897,04
			a) Kasa	3,56	
			b) PKO	21,89	25,45
		36.922,49			36.922,49

Stan majątku na 31.XII.1937 r.

Fundusz obrotowy: a) Kasa	3,56	
b) PKO	21,89	25,45
Ruchomości biurowe (depoz. F. K. N. J. P.)		5.839,40
Kapitał amortyzacyjny (książki i mapy, depozyt F. K. N. J. P.)		3.921,00
		9.785,85

Prof. dr STANISŁAW ARNOLD
Redaktor Naczelny

(—) E. MIEROSZEWICZ
Skarbnik Z. Gł.

Warszawa, dnia 3 kwietnia 1938 r.

Bilans „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego” za rok 1937

Stan czynny	zł	zł	Stan bierny	zł	zł
Saldo na 31.XII.1937 (PKO i Kasa)		25,45	Wierzyciele:		
Dłużnicy: Zarząd Gł. P.T.K. (druk broszur w 1934 r.)		414,—	Redaktor Naczelny	1.503,65	
Ruchomości biurowe (depozyt F.K. N.J.P.)		5.839,40	Zarząd Główny P.T.K.	841,77	2.345,42
Książki: a) kupione ¹⁾	1.025,80		Kapitały własne:		
b) dary ²⁾	901,—	1.926,80	a) obrotowy	13.128,72	
Mapy: a) kupione ¹⁾	129,08		b) amortyzacyjny	3.921,—	
b) dary ²⁾	2.441,—	2.570,08	100% amortyzacji książek i map	575,88	17.625,60
Remanent zeszytów SGPP: ³⁾					
1 a) 3.013 egz. bez okładki	1.898,29				
b) 492 „ w okładce	337,02				
2 a) 3.000 „ bez okładki	2.100,—				
b) 541 „ w okładce	408,45				
3 a) 3.000 „ bez okładki	1.860,—				
b) 556 „ w okładce	375,30				
4 a) 3.000 „ bez okładki	1.620,—				
b) 563 „ w okładce	334,98				
4.750 „ okładki wydruk. (1—4)	261,25	9.195,29			
		19.971,02			19.971,02

¹⁾ cena kupna ²⁾ cena szacunkowa ³⁾ cena produkcji drukarskiej

Prof. dr STANISŁAW ARNOLD
Redaktor Naczelny

(—) E. MIEROSZEWICZ
Skarbnik Z. Gł.

Warszawa, dnia 3 kwietnia 1938 r.

Preliminarz budżetowy „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego”

Wpływy		na rok 1938	Wydatki	
I. PRENUMERATA		6.000.00	I. KOSZTY WYDAWNICZE:	
II. SUBWENCJE			1. <i>Place redakcyjne</i>	
a) F.K.N.J.P.	48.475.52		A. 4 osoby po zł 225 mies. oraz składki U.S. i F.Pr.	11.799.52
b) Instytut Śląski	17.670.00	66.145.52	B. 3 osoby po zł 200 mies. oraz składki U.S. i F.Pr.	7.890.00
			C. 1 goniec po zł 75 mies. oraz składki U.S. i F.Pr.	966.00
			2. <i>Koszty druku</i>	20.655.52
			Skład, druk, papier, kli- sze i honoraria autorskie 8 zeszytów SGPP (4000 egz.) po ok. 4000 zł za zeszyt (przewidziane wy- danie do końca r. 1938 7—8 zeszytów)	32.000.00
			3. <i>Wyjazdy redakcyjne</i>	
			A. Komitet Redakcyjny . .	1.200.00
			B. Wyjazdy i badania uzu- pełniające śląskie oraz prace na obszarach po- zagranicznych	2.000.00
			4. <i>Honoraria autorskie za tom śląski</i>	
			Przygotowanie materiału do trzech zeszytów czę- ści ogólnej (11 ark.) to- mu śląskiego wraz z ho- noraryami autorskimi i koszty uzyskania kwe- stionariusza	7.780.00
			II. KOSZTY ADMINISTRACYJNE:	
			1. <i>Wydatki lokalowe</i>	
			Czynsz za lokal (450 zł kwart.), światło, opał, telefon, porządkowanie i pilnowanie lokalu . .	2.510.00
			2. <i>Wydatki kancelaryjne i porto</i>	1.600.00
			3. <i>Propaganda i reklama . .</i>	4.000.00
			4. <i>Fundusz redaktora</i>	400.00
				8.510.00
		72.145.52		72.145.52

- (-) Prof. dr B. HRYNIEWIECKI v-przewodniczący Komitetu Redakcyjnego
 (-) Al. PATKOWSKI v-prezes Zarządu Gł. P. T. K.
 (-) Prof. pr St. ARNOLD redaktor naczelny SGPP
 (-) E. MIEROSZEWICZ skarbnik Z. Gł.

PROTOKÓŁY KOMISJI REWIZYJNEJ

I.

Komisja Rewizyjna w osobach pp. Michała Siwaka, Pawła Mystkowskiego i Franciszka Bednarczyka, z udziałem skarbnika Zarządu Głównego p. Edmunda Mieroszewicza, sprawdziła w dniu 13 kwietnia 1938 r. przedłożony jej bilans Zarządu Głównego P. T. K. na dzień 31 grudnia 1937 r., zamykający się po obu stronach kwotą zł 186.859 gr 96, oraz zestawienie dochodów i wydatków i r-k strat i zysków za rok 1937, wykazujący straty zł 5.040 gr 48.

Komisja stwierdziła zgodność powyższego bilansu i r-ku strat i zysków z księzkami i dowodami i wobec powyższego wnosi o udzielenie Zarządowi Głównemu P. T. K. absolutorium.

(—) *F. Bednarczyk*, (—) *M. Siwak*, (—) *P. Mystkowski*,
(—) *E. Mieroszewicz*, skarbnik Zarządu Głównego P. T. K.

II.

Komisja Rewizyjna sprawdziła również załączony bilans Słownika Geograficznego Państwa Polskiego za rok 1937, zamykający się sumą zł 19.971 gr 02, oraz sprawozdanie finansowe za rok 1937, i stawia wniosek o przyjęcie przedłożonego bilansu i udzielenie absolutorium Zarządowi Głównemu P. T. K. w zakresie gospodarki finansowej Słownika Geograficznego Państwa Polskiego za rok 1937.

(—) *F. Bednarczyk*, (—) *M. Siwak*, (—) *P. Mystkowski*,
(—) *E. Mieroszewicz*, skarbnik Zarządu Głównego P. T. K.

CENTRALNA
BIBLIOTEKA

P.T.T.K.

III-2.628